

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) Author(s):	under Medvirken af Knud Bokkenheuser.
Titel Title:	<u>Købstæder i Sjællands Stift</u>
Udgivet år og sted Publication time and place:	København : Dansk Handel & Industri Forlag, [1923]
Fysiske størrelse Physical extent:	2 bd. i 1 (44, 38 s.) :

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

DANSKE KØBSTÆDERS HISTORIE OG DERES ERHVERVSLIV
REDIGERET AF O. HOUGAARD OG A. WEDDERKOP HEDEGAARD

KØBSTÆDER I SJÆLLANDS STIFT

ROSKILDE-SLAGELSE

UNDER MEDVIRKNING AF
FORFATTEREN KNUD BOKKENHEUSER

BIND XXXV

1923. 3668

UDGIVET AF
DANSK HANDEL & INDUSTRI FORLAG
KØBENHAVN

32,-49

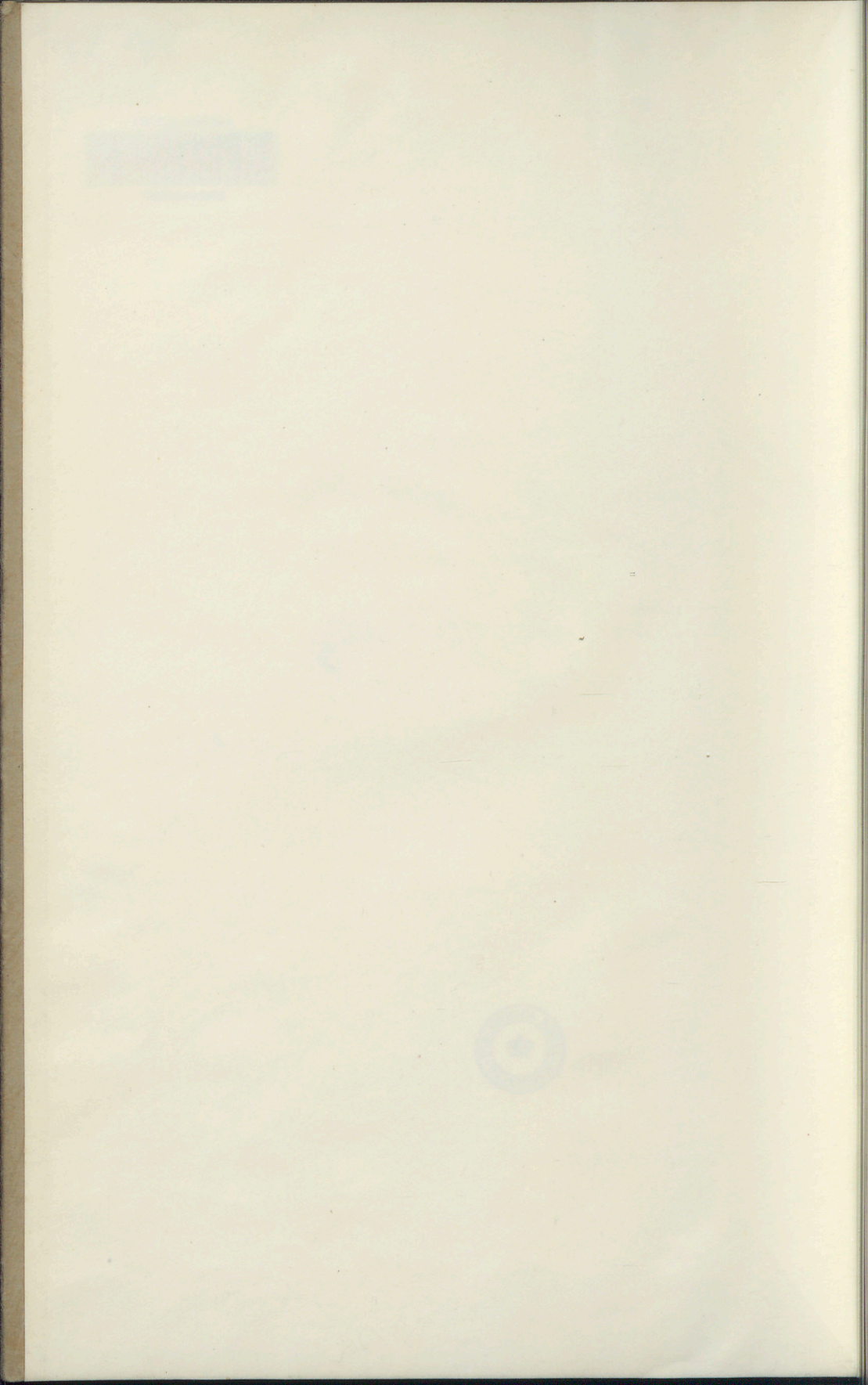
Det Kgl. Bibliotek

130025453965

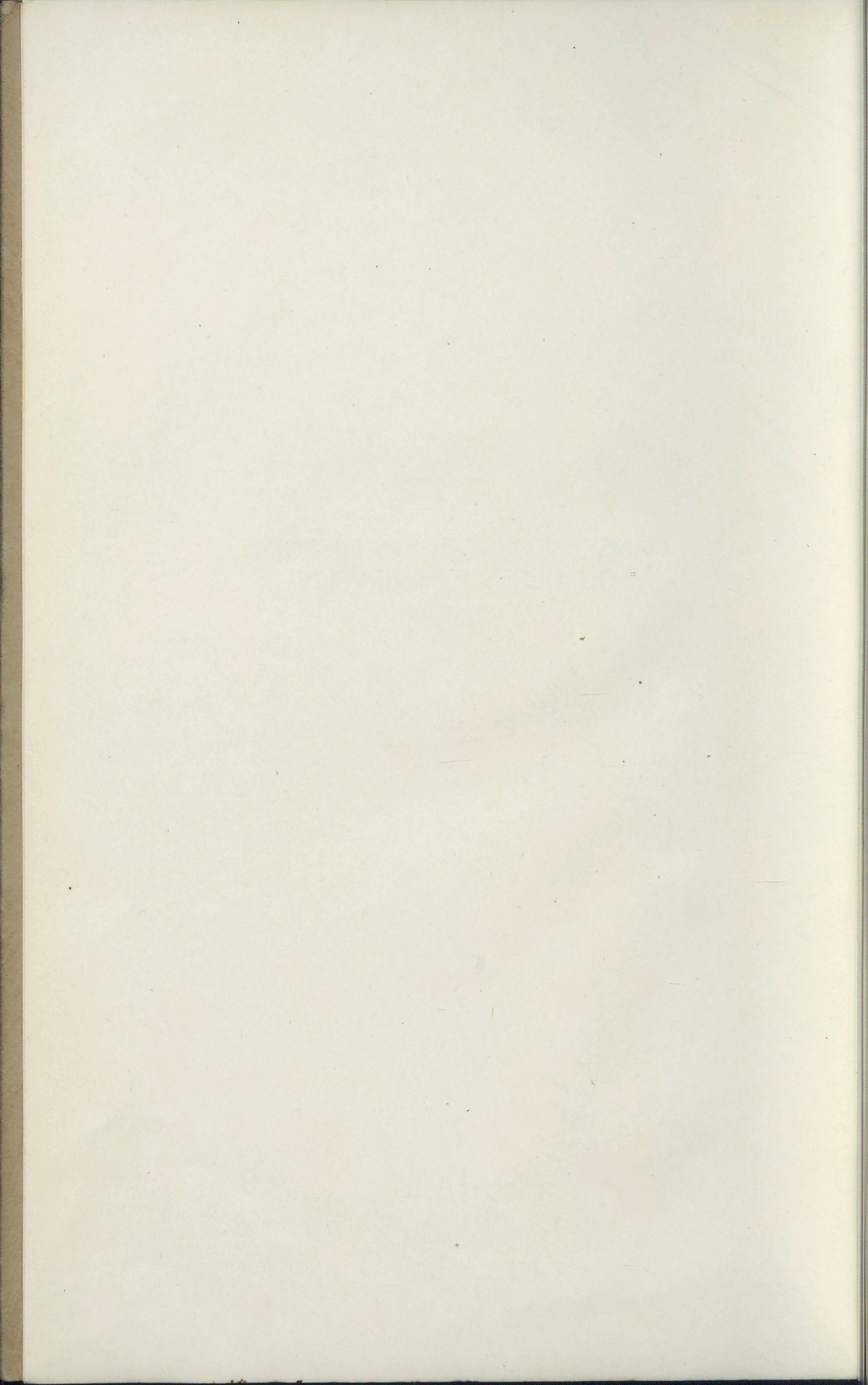

INAKKE KÖRSTÄDERS HISTORIE
OCH DÄRES ERHVERVSLIV
AFSTÄMNING

DANSKE KØBSTÆDERS HISTORIE
OG DERES ERHVERVSLIV

ROSKILDE

DANSKE KØBSTÆDERS HISTORIE OG DERES ERHVERVSLIV

ROSKILDE

UNDER MEDVIRKNING AF
FORFATTEREN KNUD BOKKENHEUSER

BIND XXXIV

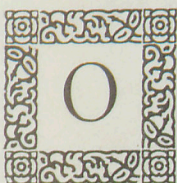
UDGIVET AF
DANSK HANDEL & INDUSTRI FORLAG
KØBENHAVN

A/S Oscar Fraenckel & Co.s Bogtrykkeri

Roskilde Domkirke (set fra Siden).

m Roskilde ikke er Landets ældste By, er det dog en af de ældste og tillige en af dem, der har haft størst Betydning i Rigets Historie i tidligere Tider.

Saa meget mere mærkeligt er det, at vi slet ikke ved, hvoraf Navnet kommer; i tidligere Tid var det »godt Latin« at hævde, at Byen havde Navn af Kong *Ro* (Roar) og den store Kilde (Maglekilde), hvorved han havde anlagt Byen.

Men saa kom for en Snes Aar siden den højt ansete nordiske Arkæolog, Dr. *Henry Petersen* i »Historisk Tidsskrift« med en helt anden Forklaring. Han sagde: »Se paa Byens Vaaben: for oven ses en Fugl, der skal forestille en Høg, det er let forklarligt; thi nær ved Roskilde laa Høgebjerget, og efter et ukendt Sagn fandtes ved dets Fod en By Høgekøbing, som senere flyttedes til det Sted, hvor Roskilde nu ligger, fordi den laa for ijernt fra Vandet. Under Høgen findes en Brønd (Kilde), hvorpaa der svømmer nogle Blomster, der forestiller Roser, Kilden hed *Rosenkilde* den Gang, altsaa har Byen Navn heraf og hed oprindelig *Rosenkilde*.«

Paa denne Tro har man bygget, lige til Professor *Johannes Steenstrup* i sin fortræffelige lille Bog om danske Stednavne berøver os den i følgende Ord:

»Man maa ikke vente Blomsternavne i Stednavne, nej — nyttige Planter som Rug, Byg, Havre og alle Skovens Træer, endvidere et større Plantedække som Lyng, Fleg, men ikke *Roser og Liljer*. Tolkningen af Roskildes Navn er ikke let; men det kan forstaas som *Roars Kilde*, saaledes som gamle Krøniker jo tyder det; vist er i alt Fald, at det ikke har noget med Roser at gøre. I Byens Segl ser man da heller ikke i ældre Tid Roser over Brønden; først paa Dronning

Margretes Tid finder man det smykket paa denne Maade. Og senere Tider har i det hele taget været virksomme for at anvende Rosen i Stednavne. Naar den kommer frem i saa mange Herregaardsnavne, skyldes det væsentligt Ejerens adelige Slægtsnavn og den Rose, som fandtes i hans Vaabenskjold.»

Vi er altsaa naaet saa vidt, at vi kan sige, at vi *ved* intet om, hvorfra Roskildes Navn stammer. Digteren har altsaa frit Spil, og vi kan ikke bebrejde *H. C. Andersen* nogen licentia poetica, naar han synger i »En Nat i Roskilde«:

»Ej langt fra det ældgamle Lejre
ved Fjorden staar Roskilde-By;
to Taarne saa slanke og fejre
sig løfte paa Kirken mod Sky;
og Kilderne sprudle saa svale,
de synge Kong Roars Pris;
fra Roskilde Stændernes Tale
sprudler i hver en Avis.«

Hvad de to sidste Linier sigter til, skal vi siden komme tilbage til.

Da vi har citeret den ene store Sanger, kan vi som en passende Indledning til en kort Oversigt over Roskildes Historie ikke undlade at anføre *Chr. Richardts* skønne Ord i »Vort Land«:

....frem mod Roskild gaar vor Flugt;
Domen der os mægtigt drager
med dens Konge-Sarkofager;
slanke Spir mod Himlens Blaa!
brudte Spir i Gravens Vraa!

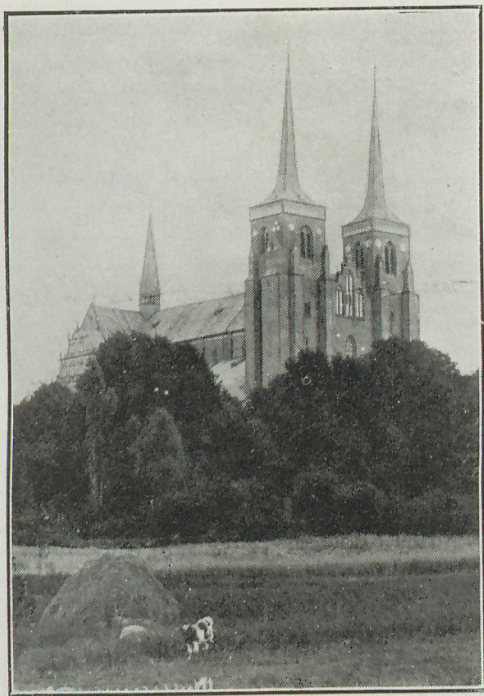
Under disse Buers Laag
har med Klokkeklang og Amen
Slægt paa Slægter gravlagt sammen
Konge-Rækkers lange Tog:
stillet *Fjerde Christians* Kiste
hos den sølverkranste sidste!
Harald Blaatands, Tveskægs Ben
hos *Margretes* Marmorsten!

Her paa Isefjordens Egn
inden Bøgeskovs Lukke
gik ved Lejre Danmarks Vugge
under Styrkens Hammer-Tegn.
Siden hen saa *Roars Kilde*
Kongedrab ved Julegilde!
Atter her blev Segl hængt ved
Svenskekrigens dyre Fred.«

Ogsaa *Oehlenschläger* har i sin »Langelandsrejse« skrevet sit herlige Digt »Roskilde Domkirke« (»Alt rasler Nøglen i de tunge Døre«) og i »Yrsa« og »Roar og Helge« forherliget Roskilde og dets herlige Omegn.

Det ældste, vi ved om Roskilde, er, at der findes Spor af Byen i *Harald Blaatands* Dage, altsaa i det 10de Aarhundrede, hvor der fandtes en Havneplads, der fik Betydning ved, at Kongen anlagde en Kongsgaard derved, omtrent hvor den nuværende Rektorbolig ligger.

I det tolvte og trettende Aarhundrede havde Roskilde sin Glansperiode og var ved Siden af Ribe og Slesvig Landets vigtigste By. *Harald Kesja*, Kong *Erik Ejegods* Slegfredssøn, der blev Rigsforstander i 1102, d hns Fader drøg paa Pilgrimsfærd, og hvis Tilnavn Kesja betyder et Spyd eller et Sværd, byg-

Roskilde Domkirke.

gede ved Roskilde sin Borg »Haraldsborg«, hvorfra han under Kong *Niels'* svage Styre drev Plyndringer i Byens Omegn, indtil dens Borgere i Forbitrelse tvang ham til at flygte. Under hans Kamp med *Erik Emune* lavede Roskilde Borgere Blider for denne, saa at han beskød og lagde Haraldsborg i Grus. Paa Borgstedet, hvoraf der findes Spor endnu, har man siden fundet en nedgemt Guld- og Sølvskat og flere af Datidens Mønter. Harald Kesja, der døde 1135, efterlod sig 12 Sønner, hvoraf kun de fire var ægtefødte. Borgen blev genopført i det 15. Aarhundrede, men kaldtes da *Herritsborg*. Blandt dens Hovedsmænd siden var de mest kendte *Søren Norby* (1515—18) og Danmarks Riges Vovehals *Peder Skram*, *Herluf Trolle*, *Christian Friis* og *Holger Rosenkrantz*.

I 1130 fandt det sørgelige Julegilde Sted i Roskilde, hvortil Kong *Niels* indbød *Knud Lavard*. Under Gildet søgte *Niels'* Søn *Magnus* flere Gange at myrde Hertug *Knud*, og da det slog fejl, overfaldt og dræbte han ham som bekendt den 7. Januar 1131 i Haraldsted Skov ved Ringsted, da *Knud* var paa Hjemvejen.

Svend Grathe befæstede Roskilde, Byvolden gik, hvor det nuværende Smedegade er, fulgte derefter Blegstræde, Blaagaardsvænge og gik noget Nord om Provstestræde og Klosterhusstræde, Byportene var St. Budolphi Kirkeport mod Vest og Rødeport mod Øst.

Den 11. August 1157 fandt *Svend Grathes* berygtede Overfald paa hans Medkonger *Knud* og *Valdemar* Sted i Roskilde, og omtrent paa samme Tid begynder Gejstligheden at gøre sin Magt gældende i Roskilde, hvilket viser sig ved, at der efterhaanden foruden Domkirken fandtes 12 Sognekirker, der alle nu er forsvundne. Endvidere grundlagdes der ikke mindre end 5 Klostre i Byen, hvoraf de tre: Vor Frue, St. Clara og St. Agnete Klostre var Landets største og mest ansete.

Det ældste var Frue eller Mariæ Klostret fra ca. 1158, St. Clara var et Nonnekloster, der nævnes første Gang 1243, det var i dette Kloster, *Erik Menveds* ulykkelige Dronning *Ingeborg* indgav sig efter sit sidste Barns Død, og hun døde i Klostret 1319. Klostret ophævedes ikke ved Reformationen, endnu i 1559 var der Nonner. Senest kom det under Universitetet, der lod det nedrive i 1571, og *Jacob Ulfeldt* købte da Stenene til at bygge sit Gods *Selsö* i Horns Herred for.

St. Agnete Kloster var ogsaa et Nonnekloster, der laa ved St. Ibs Kirke, dets Opførelse skyldtes *Erik Plovpenningss* Datter *Agnes*, der sammen med sin Søster *Jutta* traadte derind; men da de snart efter blev kede af Klostertugten, gik de ud igen og tog alt det Gods med, de havde skænket Klostret, saa at det blev helt forarmet; men det erhvervede sig senere Rigdomme nok. I 1579 begyndte man at nedbryde det; nu staar paa Tomten kun Fattigmands Huse og det lille Kvarter, der kaldes St. Agnes Kloster.

Kvandt andre Klostre spillede Franciskanerklostret i en Periode en stor Rolle. Efter Reformationen skænkede *Frederik den II.* det til *Corfitz Ulfeldt*; det skal være nedbrændt paa *Christian d. IV.'s* Tid.

Dominikanerklostret laa i Lunden, Nord for det nuværende adelige Jomfrukoster; det spillede kun en ringe Rolle.

Til Roskilde hørte i Middelalderen tre milde Stiftelser: Et Helligaandshus, Duebrødre-klostret og St. Jørgens Gaard.

Det ældste Duebrødre-kloster opførtes imellem Aarene 1308 og 1367 lige udenfor Roskilde for Enden af Gaden »Støden«. Det var trods sit Navn intet Kloster, men en Stiftelse for fattige og svage, ligesom Helligaandshuset. 1478 blev Duebrødre et Kanonikat ved Roskilde Domkirke, idet *Christian den I.* bestemte, at dets Midler skulde anvendes til Underholdning af en af Kannikerne, som saa til Gengæld skulde underholde 4 fattige i Hospitalet og bespise to Skoledisciple. I 1570 udgik et Kongebrev hvorefter Helligaandshuset og St. Jørgensgaard skulde henlægges til Duebrødre, og Lemmerne overføres dertil. Af Midlerne skulde 16 gamle og værdige Folk underholdes for Livstid, en Hører, 19 Degne og 4 Primsinker fra Roskilde Katedralskole skulde have deres Kost der. Først midt i det 17. Aarhundrede flyttedes Duebrødre ind til Byen. Under Svenskekrigen 1658 — 60 tog *Karl Gustaf* alle dets Indtægter, og den gamle Kirke udenfor Byen for-

faldt og blev siden nedrevet. I det 18. Aarhundrede ombyggedes Duebrødre igen, og 1743 opførtes en ny Bygning paa Fondens Bro. Nu danner Hospitalets Midler et Fællesfond, hvoraf $\frac{8}{11}$ tilfalder Katedralskolen. 1879 rev man hele Bygningen ned, og *Herholdt* opførte den nuværende. I Hospitalet er der i Øjeblikket 50 Læger over 60 Aar, der har fri Bolig, Varme Lys, Vask, Sygepleje, 6 Pund Brød om Ugen og 156 Kr. aarlig.

Helligaandshuset blev af *Jacob Erlandsen* flyttet ind til Byen og opført tæt Nordvest for St. Laurentii Kirke, der kom til at høre til Stiftelsen. Efter Refor-

Fra Domkirkens Indre.

mationen nedrev Borgerne det meste af Kirken, saa at kun det smukke St. Laurentii Taarn staar tilbage.

Man kender ikke Aarstallet for Roskilde ældste Stadsret; men den stadfæstedes af *Erik Klipping* den 15. Januar 1268, den er senere flere Gange fornyet, og bl. a. gav Dronning *Margrete* Borgerne Toldfrihed indenfor Rigets Grænser undtagen for de skaanske Markeder. Men fra det 14. Aarhundrede begynder det at gaa tilbage for Byen. Tidligere havde Kongerne opholdt sig der; *Erik Menved* døde der 13. November 1319, og der vældede store Ulykker ind over Byen, Pesten rasede i 1350 og 1484; Ildebrandene i 1234 og 1282 ødelagde Byen, den sidste ogsaa Domkirken, i 1310 brændte fem Kirker, og den 14. Maj 1443 øde-

lagdes atter Domkirken og hele den midterste Del af Byen; sandsynligvis *Erik af Pommern* rev Kongsgaarden ned, og siden boede Kongerne paa Herritsborg, som *Christopher af Bayern* gav i Morgengave til sin Dronning; Grev *Christopher* ødelagde Borgen under Grevens Fejde i 1534. Da var det forlængst forbi med Byens Værdighed som Kongesæde, da *Erik af Pommern* gjorde København dertil.

Ved Reformationen forlagdes Bisperesidensen til København, og først nu i 1923 har Roskilde faaet hele to Bisper, hvorfra den ene, den katolske, kun fører Titel af Roskilde Bisp, men vor nye lutherske Bisp skal have sit Sæde her, hvor vides, paa det Tidspunkt, dette skrives, endnu ikke. Pesten gæstede atter Roskilde baade i 1592 og 1711, Ildebrande hærgede den 1523, 1559 og 1647, hvor 160 Gaarde gik op i Luer, samt 1731 og 1735.

Roskildes sidste Berømmelse er nærmest herostratisk: det var, da *Karl Gustaf* den 26. Februar 1658 tvang Danmark til den sørgelige Roskilde-Fred. En lille historisk Oplevelse havde Byen dog i 1808, da Spaniolerne under deres Ophold der lavede en Militærrevolte.

Til Roskilde knytter sig ogsaa et vemodigt Minde om Forfatteren *Gustav Wied*, der levede der de sidste Aar af sit Liv og her skrev sine bedste Bøger. Han døde i Roskilde den 24. Oktober 1914.

Sin største Betydning har Byen dog haft ved sin Domkirke, og om dens Historie skal her sluttelig tilføjes en kort Oversigt.

Allerede *Harald Blaatand* lod ved Siden af Kongsgaarden opføre en Trækirke til den Hellige Trefoldigheds Ære, og han saavel som *Svend Tveskæg* lod sig begrave her. Det var foran denne Kirkes Højalter, at *Knud den Store* lod sin Svoger *Ulf* myrde i 1027. *Ulf*s Enke (*Estrid*, skænkede derfor Kirken store Gaver og Jordtilliggende, der er Grundlaget til den Formue, der nu gør Roskilde Domkirke til Landets rigeste Kirke. Denne sørgelige Begivenhed har historisk Hjemmel, hvorimod Fortællingen om, at *Svend Estridsen* skulde have myrdet nogle Mænd i Kirken og derfor blev standset og vist bort ved dens Indgang af sin Ven Biskop *Vilhelm*, er et uhjemlet Sagn, og det var heller ikke *Vilhelm*, men Biskop *Absalon*, der i *Knud den Sjettes* Tid skænkede Kirken store Jordegodser.

Derimod har Biskop *Vilhelm* Æren af at have paabegyndt Opførelsen af en Stenkirke, som i Følge *Saxo* fuldførtes af Biskop *Svend Norbagge*, og et Stenkloster, hvorhen *Absalon* flygtede efter *Svend Grathe*s Overfald paa sine Medkonger. Af denne ældste Fraadstens Kirke er der nu intet tilbage undtagen Fundamenterne under Jorden, og de viser, at Kirken har ligget paa samme Sted som nu, men har været smallere og lidt kortere end den nuværende.

Kirken fik samtidig sin Værnehelgen, den hellige Pave *St. Lucius*. Hans Billede findes i Kirkens ældste Segl. *Absalon*, der var Biskop i Roskilde 1168—91 forberedte Opførelsen af en statelig Kirke, som fuldførtes af Biskop *Peder Sunesen* (*Andreas Sunesens* Broder); men denne brændte 1234, naar Koret undtages, i hvilket *Harald Blaatands*, *Svend Estridsens*, *Estrids* og Biskop *Vilhelms* Ben er indmurede. I 1250 maa Kirken atter have været færdig, thi da kronedes Kong *Abel* og hans Dronning *Mechtildis* i den. Den 20. August 1282 brændte hele Kirken paa ny, men opførtes igen af røde Mursten paa Granitfod, som den ogsaa bestaar af nu, og den gjordes til en Korskirke. De to smukke Spir, der mærkværdigvis, som enhver grundig Iagttagelse vil lægge Mærke til, ikke er helt ens,

skyldes *Christian d. IV* og var færdig i 1635. Over at i det indre var Spidsbuestilen gennemført, kun i Korgallerierne og Sidebuerne findes Rundbuer, saa man maa karakterisere Stilen som sildig romansk Overgangstil.

I Middelalderen skænkedes en Mængde Sjælegaver til Kirken, og der rejstes 50 Helgenaltre, og Kirken omgaves af Kapeller, hvorved den rene Stil gik tabt; men pragtfuldt har det Indre været til 14. Maj 1443, da Kirken med Klokker og Taarne brændte tillige med alle Kannikeboligerne paa tre nær og alle Vikarboligerne. En Del af Koret reddedes, derved ogsaa de indmurede Kongeben, Dronning *Margretes* Sarkofag, der stammer fra 1423 og de skønne, udskaarne Munke-stole fra 1420.

Fra Torvet med St. Lauretli Taarn og Raadhuset.

5 1448 var i alt Fald Koret i Orden igen; thi her begravedes *Christopher af Bayern*; men hele Kirken blev først indviet i 1464 af Biskop *Oluf Mortensen*, der tillige indviede *Christian d. I's* Kapel, der var i to Stokværk, og hvis Tilbygning som alle senere faldt ud af Kirkens Stil.

I Midten af nederste Stokværk staar den høje Granitstøje, paa hvilke Kongerne *Christian d. I's*, *Christian d. IX's* og *Christian d. X's* samt *Czar Alexander den III's* Højde er afmærket. Det øverste Stokværk kaldes endnu Riddersalen som Minde om, at Bærerne af den af *Christian d. I.* indstiftede Elefantorden holdt deres Møder der.

Ved Reformationens Indførelse mistede Domkirken alle sine 50 Altre, en Mængde Prydelser og Helgenbilleder, blandt andet Statuen af *St. Lucius*, Værne-

helgenen, der fjernedes paa den første evangeliske Biskop, *Peder Plades*, Ordre. Kongerne havde allerede i de urolige Tider før Reformationen plyndret adskillige af Kirkens Skatte, værst var i saa Henseende *Erik af Pommern*, *Christian d. II* og *Frederik d. I*; men under Grevens Fejde tog Grev Christopher godt for sig af Sølvretterne, og da *Frederik d. II* forberedte sin Krig med Sverige i 1563, tog han baade Guld og Sølv af Kirkens Skatte til Hjælp.

Christian d. IV var her som over alt, hvor det gjaldt kongelige Bygninger, Domkirken en god Mand, han skænkede den pragtfulde Prædikestol og Pulpituret med Kongestolen og byggede den vestre Port, som derfor kaldtes Kongeporten, den blev under Restavreringen i 1872 af *Herholdt* forandret til en Portal.

Parti fra Algade.

Fra Frederiksborg lod *Christian d. IV* hente den af hans Fader til Slotskirken der skænkede pragtfulde forgylde Altertavle, to af hans Adelsmænd anbragte den skønne Døbefont, og endelig lod Kongen Brødrene *Lorenz* og *Hans Stenwinkel* bygge det efter ham opkaldte Kapel i nederlandsk Renæssancestil og anbragte for dette det beundringsværdige Smedejernsgitter, hvis Mester navngiver sig selv ved det lille indsmeddede Vers:

Caspar Fincke bin ich genant,
dieser Arbeit bin ich bekant. 1619.

Under *Frederik d. III* anbagtes det kolossale Orgel i overlæsset Barok.

I 1772 nedlagdes Grundstenen til det af *Harsdorff* paabegyndte og først af *C. F. Hansen* d. 12. Sept. 1825 fuldendte *Frederik d. V's* Kapel, der i og for sig er en smuk Bygning, men falder fuldstændig udenfor Kirkens Stil og derfor skæmmes den.

De morsomme Figurer *Per Døver* og *Kirsten Kimer* og *St. Jørgen med Dragen*, stammer begge fra omkring Aar 1500.

I 1923 vil det Lyksborgske Kapel, der heller ikke staar i Stil til Kirken, blive indviet.

Det vilde ligge udenfor denne Afhandlings Ramme at nævne alle de Begravelser, der findes i Kirken; af den Oldenborgske Stamme mangler kun *Kong Hans* og *Christian d. II*, der ligger i Odense og *Frederik d. I'*, der hviler i Slesvig Domkirke. Under Korets Gulv gemmes Støvet af Danmarks populæreste Prinsesse, den altfor tidlig afdøde Prinsesse *Marie*.

Af ikke kongelige Personer gemmes bl. a. Støvet af *Saxo* (andre mener dog, han hviler i Lund), *Niels Hemmingsen* og Admiral *Ove Gjedde*.

Nær op ad Kirken ligger det kgl. Palæ, en lidet anselig Bygning paa den gamle Bispegaards Plads, opført af *Thurah* 1733, og den er forbundet med Kirken ved den middelalderlige Levning, der kaldes Absalonsbuen. I Palæet bor nu Stiftsskriveren og andre Embedsmænd, og her holdt de af *Frederik a. Vi*, 1834 indførte Provinsialstænder for Østifterne deres Møder. Det er til disses Virksomhed de to sidste Linier i *H. C. Andersens* ovenfor citerede Digt sigter.

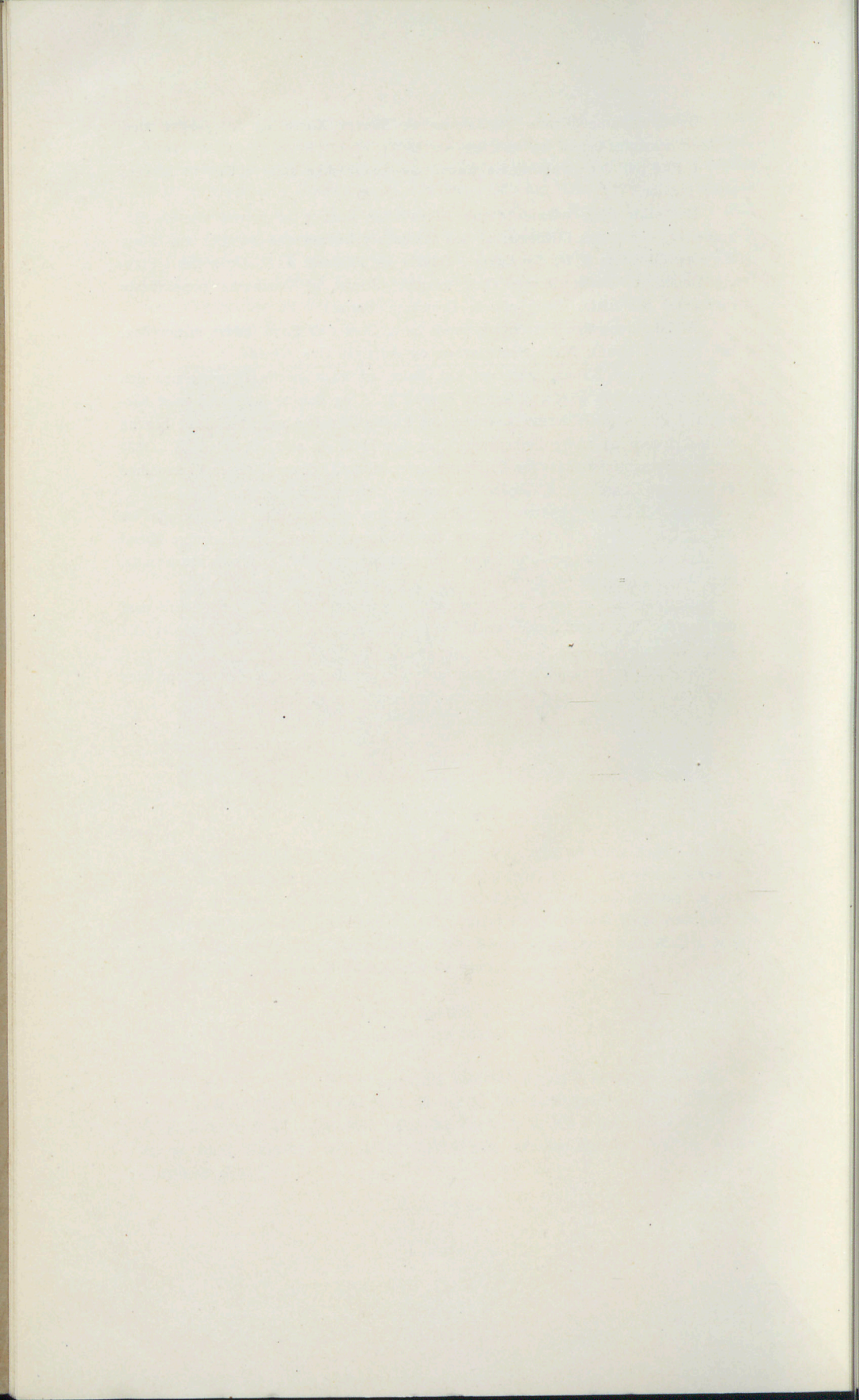
Nær til Kirkene knytter sig endelig lige fra den katolske Tid, allerede fra det 12. Aarhundrede, Kathedralskolen, fra hvilken en Mængde navnkundige Mænd er udgaaet. Den nuværende Bygning, der stammer fra 1842, er ikke tidssvarende, men skal nu fornyes.

Sluttelig skal nævnes, at Byens smukke Raadhus, der falder godt i Stil med den ganske Bys Karakter, er en helt moderne Bygning, opført af Arkitekt *Ole Peter Momme* 1883—88.

Roskilde er nu en lille By, men som den minderige Stad, den er, omfattes den lille Fiordbv af alle os Danskes Kærlighed og Pietetsfølelse!

Knud Bokkenheuser.

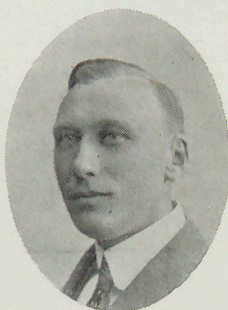
ERHVERVSLIVET

HANDEL, HAANDVÆRK OG INDUSTRI

Roskilde By, den historiske gamle Stad, der jo er en af Landets ældste Byer, og til hvis Navn der knytter sig saa mange historiske Minder, har Aaret rundt et ret betydeligt Turistbesøg. Den herlige Domkirke drager mange Tusinde Mennesker til Byen Sommeren igennem. I de sidste Aar har Issejladsen paa Roskilde Fjord, samlet en stor Skare af interesserede Tilskuere og paa disse Issejlads-Dage sees mange kendte Københavnerne, ofte med Kongehuset i Spidsen. Denne Invasion af Mennesker gavner Byens Hoteller og kommer derigennem ogsaa Erhvervslivet tilgode. I det efterfølgende Kapitel vil vi omtale Firmaer indenfor Handel, Haandværk og Industri.

Aage Müller,
Fmd. f. Best. i Roskilde Bank

C. A. Palsberg,
Direktør i Roskilde Bank.

Roskilde Bank, der er Byens ældste og mest ansete Pengeinstitut, blev stiftet d. 17. Juli 1884 af en Kreds af Byens og Omegnens betydende Mænd. De første Lokaler Banken havde tilhuse i, var beliggende i Hotel Prinsen, senere købtes Ejendommen Hersegade 3, men Udviklingen førte med sig, at ogsaa disse Lokaler blev for smaa. I 1914 købte Banken saa »Crones Gaard«, Algade 14, hvor Forhuset blev fuldstændig ombygget, saa den fremtraadte i den nuværende Skikkelse. Den smukke, stilfulde Bankbygning, der er tegnet af Arkitekt Carl Møller, er en af de smukkeste Nybygninger Roskilde ejer. Ved kunstnerisk Indsigt og Nænsomhed, er det smukke og interessante Gaardinteriøre blevet bevaret. Den 1. Juni 1915 flyttede Banken ind i de nuværende smukke, lyse og stilfulde Lokaler, hvor den nu har tilhuse. I de forløbne Aar har en Række ansete og kendte

Roskilde Bank.

Interiør fra Roskilde Bank.

Mænd beklædt Direktørposten og haft Sæde i Bestyrelsen. Bankens første Direktører var Emil Fryd fra 1884—1896 og Edv. Hellesen fra 1884—1899. 1896 blev H. P. Schram ansat som Meddirektør sammen med Hellesen. 1919 indtraadte C. A. Palsberg som Meddirektør sammen med Schram. Efter dennes Død 1921, er Palsberg Enedirektør. Som Formænd for Bankraadet har i Aarenes Løb været: Prokurator Jacobsen fra Stiftelsen til 1892, Købmand, senere Bankdirektør H. P. Schram fra 1892—96. Sagfører N. C. P. Petersen fra 1896—1919. Den nuværende Formand er den kendte Købmand Aage Müller, nuværende Medlemmer af Bankraadet, Murermester C. J. Schledermann R. af D. Roskilde, Grosserer P. C. Schrøder, København, Sognefoged Mogens Jensen, Dbm., Snoldeløv, Direktør Fl. Flach, Roskilde. Den nuværende Direktør, C. A. Palsberg, er født 1886 og har gennemgaaet en solid bankmæssig Uddannelse. 1914 blev han ansat som Bogholder i Roskilde Bank, blev Meddirektør 1919 og Enedirektør fra 1921.

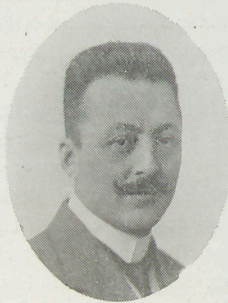
Dansk Assuranceforretning.

Den 2. Juli 1898 grundlagde Stiftsfuldmægtig H. C. Andersen i Roskilde en Assuranceforretning under Firmanavn »Dansk Assuranceforretning og repræsenterede de to store ansete danske Selskaber »Nye danske Brandforsikringsselskab af 1864« og Forsikringsselskabet »Haand i Haand«. Firmaet aabnede Kontor i Ringstedgade 11. I Løbet af 4 Aar lykkedes det Andersen ved et energisk Arbejde, at skabe saa stor Forretning, at større Lokaler maatte tages i Brug. Andersen købte da Ejendommen Ringstedgade 14 og indrettede i Stuelokalerne 5 store tidssvarende Kontorer, samtidig overtoges Rperæntationen for Livsforsikringsselskabet »Hafnia«, »Dansk Stormskadeforsikring«, »Dansk Kautionsforsikring«, »A/S. Nordeuropa« m. fl.

1903 blev H. C. Andersen udnævnt til Branddirektør for Østifternes Brandforsikring for Landbygninger. I 1906 var Andersen Medstifter af Indbrudstyveriforsikringsaktieselskabet »Danmark«, og blev straks valgt til administrerende Direktør, og det er lykkedes Andersen at lede dette Selskab saaledes, at det nu staar som det største danske Tyveriforsikringsselskab. Dansk Assuranceforretning og Indbrudstyveriforsikringsaktieselskabet »Danmark« beskæftiger et Personale paa 10 Personer foruden en talrig Stab af Rejseinspektører og Agenter. Forretningen er uden Tvivl den største i sin Art i Provinsen

C. J. Schledermann.

Fr. Schledermann.

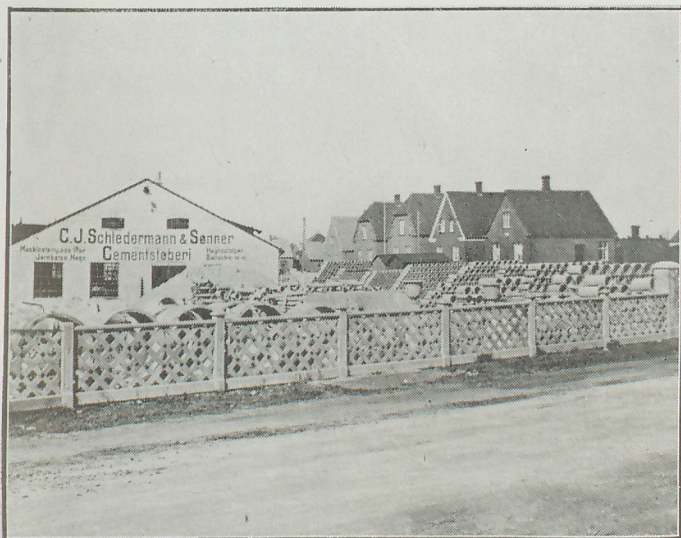
C. Schledermann.

Murerfirmaet C. J. Schledermann & Sønner, hører til Roskilde Bys ældste og mest ansete indenfor denne Branche.

C. J. Schledermann & Sønners Murermesterforretning er udsprunget fra en af de gamle, dygtige Haandværkerfamilier fra Begyndelsen af det 19. Aarhundrede; idet Murermester Johan Frederik Schledermann nedsatte sig i Roskilde som Murermester, efter i Forvejen at have aflagt Svendeproven og derefter Meisterprøve. Han blev snart kendt som meget dygtig og kyndig i sit Fag, hvorfor han ogsaa fik overdraget Arbejderne ved Roskilde Domkirke. Han nedlagde her et stort og betydeligt Arbejde og udførte bl. a. Restaurationen af Kirkens udvendige Murværk, Skib og Taarne samt pudse Kirken indvendig. Ved hans Død 1874 fortsatte hans Søn, Murermester Carl Johan Schledermann, Forretningen og førte Traditionerne videre i fuldeste Maal.

Fra Firmaet C. J. Schledermann & Sønner.

Fra Firmaet C. J. Schledermann & Sønner.

Forretningen voksede stærkt, og det er mange Bygninger der i de følgende Aar restaureredes og nybyggedes under Murermester Schledermanns kyndige Ledelse, bl. a. Restaurering af Christian IV's Kapel paa Domkirken, Sct. Petri Kirke i Næstved, Stiftslandsbykirkerne, flere Statskirker, Opførelse af Vinderup Kirke, Lumbsaas Kirke, Lynæs Kirke, Frue Kirke ved Tjæreby samt i Roskilde: Christian IX's Kapel ved Domkirken, Duebrødre Hospital, Raadhuset, Vandtaarnet, Roskilde Bank m. fl. Den nye Hovedbygning paa det adelige Jomfrukloster, samt mange private Bygninger og Villaer.

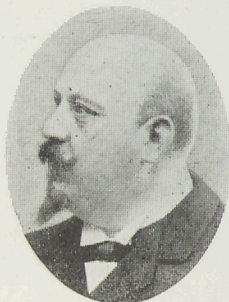
Efter i flere Aar at have arbejdet i Forretningen, optoges Sønnerne, Murermestrene Frederik og Christian Schledermann.

I de senere Aar har Firmaet føjet et moderne Cementstøberi og Stukfabrik med ind i Virksomheden.

Murermester C. J. Schledermann er en anset Borger i Byen og er hædret med Ridderkorset. Han har haft Sæde i Byraadet i 23 Aar, samt haft mange andre Tillidshverv.

Etatsraad Emil Matthissen, Roskilde.

I 1889 startede Etatsraad Emil Matthissen sin Købmandsforretning i Roskilde. Emil Matthissen er født paa Frederiksberg den 14. September 1866, og er Søn af Slagtermester Matthissen, en af Frederiksbergs Borgerskabs mest kendte Mænd, der døde 1888. Efter at have gennemgaaet Efterslægtens Skole, kom Emil Matthissen i Lære hos Agent F. A. Hansen, Køge, og startede allerede i en Alder af 22 Aar sin egen Forretning i Roskilde. En dygtig Købmand med den rette Handelsaand og den fornødne Driftighed og Energi, har Etatsraad Matthissen altid været, og hans Forretning voksede derfor smukt op blandt Roskilde Bys før-

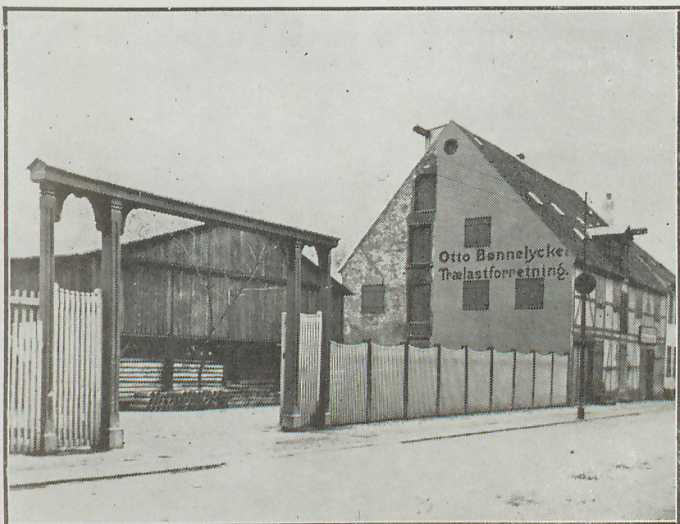
Etatsraad Emil Matthissen.

ste og bedste, men ved Siden heraf var Etatsraaden den gode Borger, der altid var parat til at tage fat, naar et eller andet Smfundsanliggende kaldte Stærkt politisk interesseret, som har var fra Hjemmet og igennem Ungdommen, førte hans Kendskab til Landbrugets ledende Mænd ham frem i de ledende Rækker indenfor det ene af vore store politiske Partier. Sin store Interesse for Landbruget viste Etatsraaden, da Roskilde Svineslagteri skulde startes, og ved mange andre Lejligheder, var han en god Raadgiver. Hans gode Hjerter for Samfundets Fortrykte, har ført ham ind i Ledelsen af en Række humane Institutioner som Komitéer for Børns Bispisning, den lokale Bestyrelse for Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse, Velgørenhedsselskabet »Samleren«, for hvilket han er Formand, og flere andre. Af Roskilde Byraad var Etatsraad Matthissen i flere Aar et interesseret Medlem, ligesom han i Bestyrelsen for Historisk Samfund i København og Roskilde Amter, har udført et stort Arbejde. Endelig er Etatsraaden Landvæsenkommisær.

I 1916 optoges Sønnen, Axel Matthissen, i Firmaet, og han vil sikkert her værdigt træde i Faderens Fodspor.

Otto Bønnelyckes Trælasthandel, Ringstedgade.

Det er en meget gammel Forretning i Roskilde, som Købmand Otto Bønnelycke nu er Indehaver af. I gennem mere end et Aarhundrede, blev den drevet af samme Slægt. Det har været i Aarene omkring 1770, at Søren Bruun nedsatte sig som Købmand i Ringstedgade i Roskilde. Han var født i 1742, og Forretningen, han drev, synes efter Datidens Forhold allerede at have været betydelig. Han døde i 1813, men havde allerede dengang afstaaet Forretningen til sin Svingersøn, Niels Frederik Bruun, der var født i 1775 og døde i 1815. Forretningen overgik nu til Søren Bruuns Dattersøn, Søren Frederik Kornerup, der var født i 1791. I den Kornerupske Slægt, blev Forretningen i næsten et Aarhundrede gennem tre Generationer, og Virksomheden var i den Tid meget anset og betydelig. Søren Frederik Kornerup døde i 1863 og overlod Forretningen til Hans Jacob Kornerup, der var født i 1862 og døde i 1902. Tre Aar forinden sin Død havde han imidlertid ladet selve Forretningen overgaa til sin Søn, Henri Søren Frantz Kornerup, der var født 7. Juli 1854 og døde 22. Oktober 1904. 1. Oktober 1905 solgte Hans Jacob Kornerups Enke den Del af Ejendommen, hvori drives Kolonial- og Foderstofforretning, til Købmand Jens Poulsen, medens den sidst afdøde Kornerups Enke, samme Aar, afstod Tømmer- og Trælasthandelen til

Fra Firmaet Otto Bønnelyckes Virksomhed.

Købmand Bønnelycke, ved Dygtighed og Flid formaaet at drive denne Gren af den gamle Forretning op til en meget betydelig Højde, og til en af Roskildes mest ansete og kendte Virksomheder. Købmand Otto Bønnelycke er født i Svendborg 14. September 1879 som Søn af derboende Købmand Laurits Bønnelycke, og er saaledes runden af gammel Købmandsslægt.

Fra Firmaet Otto Bønnelyckes Virksomhed.

Vett & Wessels Udsalg ved Emil Seidenfaden.

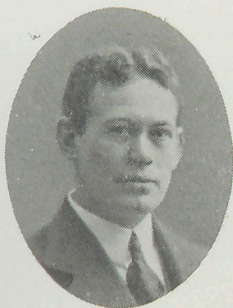

Vett & Wessels Udsalg ved Emil Seidenfaden.

Vett & Wessels Udsalg ved Grosserer *Emil Seidenfaden*. Naar man fra Banegaarden kommer ned igennem Roskilde Bys Hovedgade, Algade, fanges Opmærksomheden af den store flotte Forretning, *Vett & Wessels Udsalg*, der under dets Indehaver — Grosserer *Emil Seidenfadens* — dygtige og noble Ledelse er drevet frem til at være et Storstadsmagasin. Igennem en Aarrække har *Emil Seidenfaden* nu været Ejer af den ansete Forretning og foretaget mange Forbedringer. I 1920 blev der foretaget en gennemgribende Ombygning, saa Forretningen fremstod i sin nuværende smukke Skikkelse. I det 50 m lange Lokale i Stueetagen, findes Herrekonfektionsafdelingen, hvori der findes alt til denne Branche hørende i fine og smukke Ting, og til Afdelingen er knyttet et moderne Herreskræderi med dygtige Tilskærere. Paa 1. Sal findes Damekonfektionsafdelingen med tilhørende Systuer med et stort faguddannet Personale; i denne Afdeling findes en repræsentativ Udstilling af alt i moderne, smagfulde Ting til en Dames Udstyr. Endelig findes i Kælderen Afdelingen for Sengeudstyr med alt i denne Branche.

Lederen af den store Forretning, *Emil Seidenfaden*, er endnu en Mand i sin bedste Alder, født ved Storehedinge 1873, og han har udelukkende ved sin store Handelsindsigt og til alle Tider noble og uangribelige Forretningsførelse formaaet at indtage en fremtrædende Plads i Byens Forretningsliv. *Emil Seidenfaden* var i et længere Tidsrum Direktør for det store »Dansk Varemagasin« i Frederiksberggade i København samtidig med, at han drev sin nuværende Forretning, men forlod denne til Fordel for sin Roskildeforretning.

Grosserer *Emil Seidenfaden*, der er en af Byens ansete Borgere, er bl. a. Formand for Roskilde Handelsstandsforening og Medlem af Bestyrelsen for Sjællands og Lolland-Falsters Handelsstands Centralforening.

H. A. Jensen.

Firmaet Christensen & Jensen blev grundlagt 1919 af tidligere Agent *Oluf Christensen* og Købmand *H. A. Jensen*, omfattende Kolonial en gros, Agentur og Kommissionsforretning. I Juli f. A. deltes Firmaet saaledes, at *Oluf Christensen* overtog Agentur og Kommissionsforretning, og *H. A. Jensen* overtog Kolonial en gros Forretningen.

Firmaet, som til daglig beskæftiger 11 Mennesker, er selv Importør af oversøiske Varer samt Sydfrugter o. s. v., kan i de Aar, det har bestaaet, vise en ret betydelig Fremgang.

Fra Firmaet Christensen & Jensens Virksomhed.

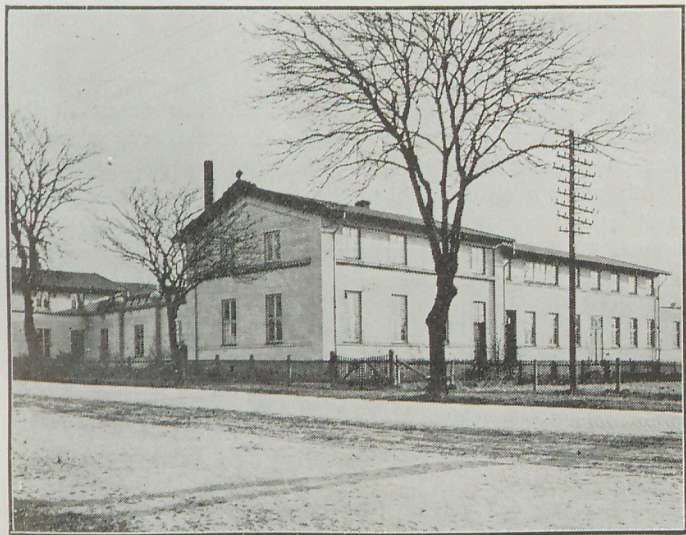

Fra Firmaet Christensen & Jensens Virksomhed.

Knapfabrikken „Haima“.

Kapfabrikken »Haima« startedes i Eidelsteds ved Hamburg i 1912 af de kendte Vejleborgere P. Sørensen og Chr. Poulsen, men under Krigen i 1916, da det blev vanskeligt at erhverve de nødvendige Raastoffer i Tyskland, blev Fabrikken flyttet til Roskilde, og fik først nu sit Navn: Aktieselskabet Knapfabrikken »Haima«, under Chr. Poulsens Ledelse. Den af Direktør Poulsen opfundne Fa-

Knapfabrikken „Haima“.

brikationsmetode til Fremstilling af Knapper af Blod, blev her nyttiggjort efter de mest moderne Principper, og Fabrikken indtog, indtil Direktør Poulsens Død i Januar 1922, en ledende Stilling indenfor Eksport-Virksomheden herhjemme.

Efter Chr. Poulsens Død ansattes den nuværende Direktør Otto Friis som Leder af »Haima«. Fabriken producerer stadig store Mængder af Knapper, og har en betydelig Eksport til Skandinavien og England.

Roskilde Pianomagasin.

Roskilde Pianomagasins Indehaver, *E. V. Freitag*, er en paa sit Omraade meget dygtig Fagmand. I sine unge Dage har *E. V. Freitag* rejst meget i Ulandet og gennemgaaet en solid faglig Uddannelse paa de største Fabriker i Paris, Berlin og Svejts. Paa Udstillingen i Malmø i 1881 fik *E. V. Freitag* Diplom for smukt udført Arbejde. *Roskilde Pianomagasin* udfører alle Reparationer paa Pianoer, Flygler og Orgler og samtidig findes der en repræsentativ Udstilling af *Hornung og Møllers* Pianoer paa indtil 10 Instrumenter.

C. Christiansen, Roskilde Madrasfabrik, Helligkorsvej. Under meget beskedne Former begyndte *C. Christiansen* sin Madrasfabrik i 1912, men ved Flid og Dygtighed oparbejdedes Virksomheden snart, saa Fabriken flyttede ud paa dens nuværende Beliggenhed paa *Helligkorsvej*. I 1917 udvidedes der atter, og til Dato beskæftiges der ca. 20 Mennesker. Paa *Roskilde Madrasfabrik* tilvirkes de landskendte Madrasser, Divaner, Spiralmadrasser og Spiralsenge, og Fabrikens Varer er kendte og forhandles over hele Danmark.

Firmaet Brødrene Glems Stenhuggeri.

Brødrene Glems Stenhuggeri, Jernbanegade, Roskilde.

Brødrene Glems Stenhuggeri, Gravmonument og Entreprenørforretning, hvis Indehavere er H. P. Hansen Glem og I. Chr. Hansen Glem, blev startet i 1903 og blev drevet under Navnet H. P. Hansen Glem indtil 1917 og derefter under Firma-

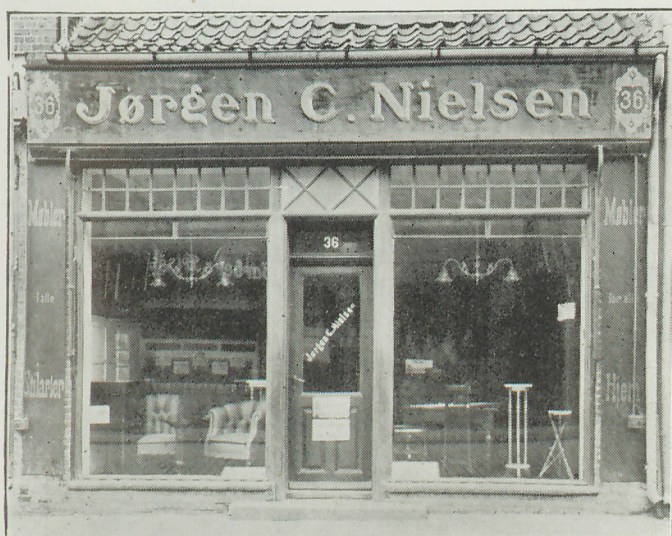

Firmaet Brødrene Glems Virksomhed.

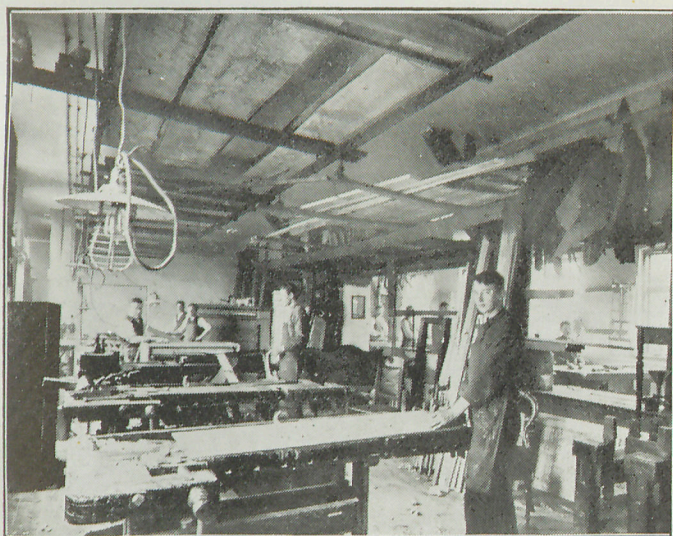
navnet Brødrene Glem. Stenhuggeriet er sikkert nu et af Provinsens største og beskæftiger til Stadighed en betydelig Stab af Arbejdere. Af Stenhuggerarbejder, der er udgaaet fra Stenhuggeriet, kan nævnes de smukke Arbejder til Roskilde Bank, Roskilde Landbobank, Teknisk Skole, Handelsskolen, den nye Kommuneskole i Roskilde, Christian IX's Kapel ved Domkirken, Døbefont, Portal og Alteret i St. Laurenti Kirke og mange andre Bygninger i Roskilde. Udenfor Roskilde har Firmaet udført Arbejder som Taastrup Station, Kasernen i Ringsted, alle Stationer paa Køge—Ringstedbanen, Raaadhuset i Holbæk samt Stenhuggerarbejder til mange private Bygninger, Mejerier og lignende Landet over. I Sommeren 1922 oprettedes et nyt praktisk indrettet Stenhuggeri paa Køge Havn. I Forbindelse med Stenhuggeriet drives mekanisk Sliberi samt Værktøjssmedie. Monumentforretningen er ogsaa gennem Aarene drevet op til en af de største i Provinsen og det er mange smukke og kunstnerisk udførte Mindesmærker, der i Aarenes Løb er udgaaet fra Brdr. Glem; denne Del af Forretningen har Filialer i Skibby og Køge. Entreprenørforretningen beskæftiger sig med Jord-, Vej- og Brolægningsarbejde, mest ved Nybygninger og ved Herregaarde. Af Arbejder er der særlig Grund til at nævne Terrainarbejdet ved Lindholm Avlsgaard, Krabbesholm, Lindgaarden i Horns Herred, Risbyholm ved Haudrup, Trappepartierne og Bassinerne m. m. i Ledreborg Slotspark. Foruden Forretningens egen Produktion, drives Forretning med færdige Varer i Marmor af enhver Art samt med Bro- og Kantsten fra Bornholm og Sverige. At Brødrene Glems Stenhuggeri nu ubestridt staar som et af Provinsens største og mest ansete, skyldes i særlig Grad den gode Uddannelse dets Indehavere har gennemgaaet. Den ene af Brødrene, Lederen af Monumentafdelingen, er en kunstnerisk begavet Mand, der selv har givet Tegning til og udført Mindesmærker over en Række kendte Mænd, og tillige i 16—17 smukke Genforeningssten, der er opstillet Landet over.

Snedkermester *Jørgen C. Nielsen*, Skomagergade 36.

I Aaret 1896 tog den nu saa ansete Snedkermester Jørgen C. Nielsen sit Mesterborgskab og begyndte under meget beskedne Forhold, med 2 Læredrenge, den Forretning, der nu ubestridt er Byens største og flotteste Møbelforretning. Jørgen C. Nielsen, der er en meget dygtig Fagmand, har i sin Ungdom rejst meget i Udlandet og paa de største og kendteste Værksteder sat sig grundigt ind i Møbelindustrien, saa det er smukke og kunstnerisk udførte Møbler, der udgaar fra Jørgen C. Nielsens Værksteder. I Aaret 1905 købte Nielsen den historiske gamle Ejendom — Agent Swanes gamle Gaard — og indrettede der store, flotte Udstillingslokaler, fuldt monterede med Møbler for alle Hjem og i alle Stilarter. Møblementerne til de fine, gamle Roskidehjem og mange af vore kendte Herregaarde, er udgaaet fra den kendte Forretning. Ved Haandværker- og Industriudstillingen i Roskilde 1901, fik Jørgen C. Nielsen højeste Udmærkelse og Sølvmedaille for sine smukke Møbler. Men Nielsen har ogsaa forstaaet at holde sig paa Højde med Tiden. Der foretages stadig Studierejser til Udlandet, og i alle Retninger gøres der alt for at være paa Højde med Tidens Krav. Jørgen C. Nielsens 2 Sønner, hvoraf den ene har lært Handel og den anden er fagudlært og tilkendt Medaille for sin Svendeproeve, medvirker i Forretningen.

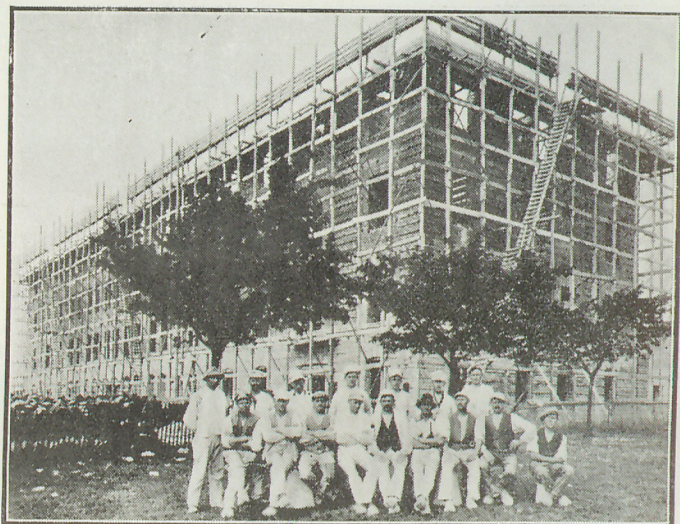
Firmaet Jørgen C. Nielsens Forretning.

Interiør fra Jørgen C. Nielsens Værksteder.

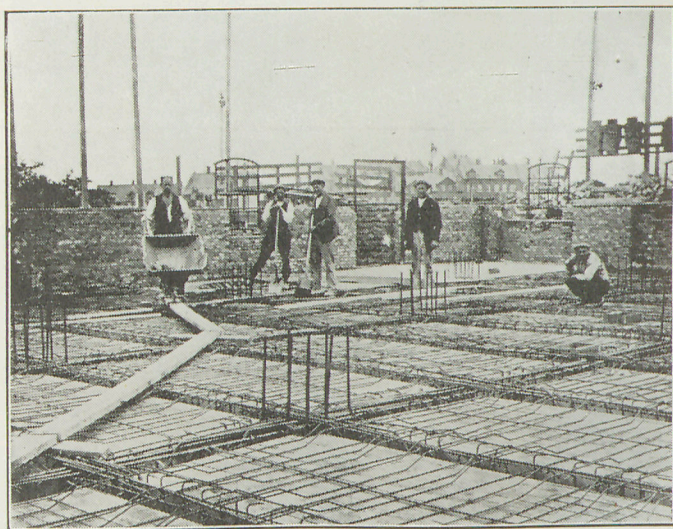
Rasmus Sørensen, Muremester og Entreprenør, Lille Højbrøndstræde 5, Roskilde.

Et af de nyere og energisk arbejdende Firmaer, hvor Lederens personlige Dygtighed har været det afgørende i Forretningens store Fremgang, er Rasmus Sørensens Murer- og Entreprenørvirksomhed. Den 1. Februar 1909 fik R. Sørensen

Hovedbygning for Fællesforeningen for Danmark af danske Brugsforeninger, udført 1920 af Firmaet Rasmus Sørensen.

Borgerskab som Muremester i Roskilde By og gik i Kompagniskab med en af Byens Muremestre. Den 1. Marts 1914 udgik Rasmus Sørensen af Kompagniskabet og grundlagde sin egen Forretning. Det første Aar beskæftigedes der kun 6 a 7 Mand, men der kom hurtig Fremgang, og allerede i 1920 beskæftigedes

Jernbetonarbejde for Danske Landboforeningers Frøforsyning, udført 1918 af Firmaet Rasmus Sørensen.

omkring 100 Mand og der udbetaltes i dette Aar 332,600 Kr. i Arbejdsløn. Af større Arbejder, Firmaet har udført, kan nævnes Udvidelsen af Roskilde Amtssygehus, A/S. Chromlæderfabriken (Jørgen Vinther), Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeningers Garveri i Roskilde, Herregaarden »Harrested« ved Næstved og Rygaard ved Roskilde, foruden en Del større Villaer og Beboelseshuse.

I 1916 føjede Firmaet en ny Gren til sin Virksomhed, idet det begyndte at beskæftige sig med Jernbeton. Af Jernbetonarbejder har Firmaet bl. a. udført den kommunale Badeanstalt i Roskilde, Vandtaarnet til Roskilde Kommune og Opdragelsesanstalten »Godhavn«, Danske Landboforeningers Frøforsyning i Odense og Roskilde, Kemisk Fabrik for A/S. Chromlæderfabriken, foruden en Mængde andre større og mindre Arbejder indenfor dette Omraade.

Rasmus Sørensen, der er en anset Borger i sin By, har i Aarenes Løb været betroet mange Tillidshverv.

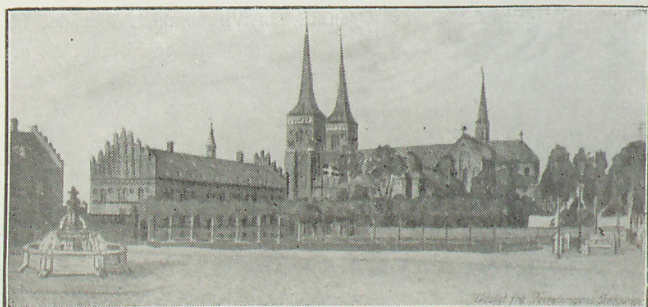
Rasmus Sørensen.

Manufakturhandler C. Andersen, O. H. Schmeltz's Eftfl., Raadhustorvet 6, Roskilde.

Det gamle Firma O. H. Schmeltz's Eftfl., Væveri-Udsalg, er grundlagt 14. Februar 1851 af Agent Otto Henrich Schmeltz R. af D. Egentlig kan Firmaets Historie føres tilbage til 1822, idet Grundlæggerens Fader, J. H. Schmeltz, dette Aar erhvervede sig Borgerbrev som Vævermester i Roskilde.

J. H. Schmeltz, der var født i Holland, drog i sin Ungdom til Danmark, og efter et Ophold i København, tog han 1811 til Roskilde og grundlagde der et mindre Væveri. Men det var ikke længe, at han fik Lov til at virke, allerede 2 Aar efter døde han, og Forretningen fortsattes da af Enken, Madam Schmeltz. Sønnen, Otto Henrich Schmeltz, var paa det Tidspunkt kun 10 Aar, men allerede 1833 fik han Svendebrev som Væver og overtog da Væveriet. 1851 løste han Borgerbrev som Fabrikør i Roskilde, og beskæftigede sig hovedsagelig med Fabrikation af Bomuldstøjer. 1864 købte han Ejendommen Raadhustorvet 6. 1868 løste han Borgerskab som Købmand og aabnede samtidig Væveriudsalg. Forretningens nuværende Indehaver, Carl Andersen, Søn af Linnedvæver Andersen, Roskilde, var paa det Tidspunkt i Handelslære hos Schmeltz, og da han viste Lyst og Interesse for sin Gerning, optog Schmeltz ham senere som sin Medarbejder. 1. September 1893 trak O. H. Schmeltz sig tilbage og overdrog Virksomheden til Carl Andersen. 1898 døde O. H. Schmeltz og efterlod hele sin store Formue til Fordel for Roskilde By.

Carl Andersen har senere omforandret den gamle Forretning og udvidet denne saa Forretningslokalet nu er 7 Gange saa stort som det oprindelige, indrettet store Systuer med elektrisk Motordrift, og ialt faaet skabt en moderne, tidssvarende Forretning.

Udsigten fra Firmaet O. H. Schmelz' Eftf.s Forretning.

D. Borellos Eftf., Isenkramhandel, Roskilde.

Den store, flotte Isenkram- og Udstyrsforretning D. Borellos Eftf., er en af Roskilde Bys ældste i sin Branche. Den blev grundlagt 1826 af en indvandret Italiener. Den nuværende Indehaver, Købmand Axel Parlin, overtog Forretningen i 1895, og har i den forløbne Aarrække forstaaet at drive Forretningen frem, saa den nu er den største og mest velassorterede Isenkram- og Udstyrsforretning i Roskilde By. Købmand Parlin, der er en anset Borger i sin By, beklæder forskellige Tillidshverv, bl. a. Formand for Hjelpekassen og for Roskilde Handelsskole.

Firmaet D. Borellos Eftf.

A/S_Ferd. Bangs Cigarforretning og Tobaksfabrik.

Den gamle, ansete Tobaksforretning, der ligger paa Hjørnet af Algade og Raadhustorvet, blev grundlagt 1844 af Ferdinand Bang. I 1872 blev den overtaget af Sønnen Vilhelm Bang og overgik endelig 1897 til Aktieselskab, under Navnet A/S. Ferd. Bangs Cigarforretning og Tobaksfabrik. I 1899 ansattes den nuværende Direktør, I. Bach, som Leder af den store og ansete Virksomhed.

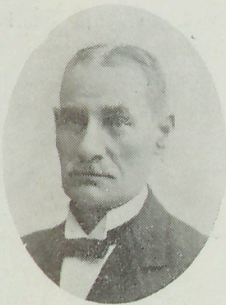
Virksomheden, der er Roskilde Bys største og mest velrenomerede, handler med alt tænkeligt indenfor Branchen. Under Direktør I. Bachs Ledelse er Virksomheden gaaet frem til at blive den Brancheførende ikke blot i Byen men ogsaa langt ud i Oplandet.

Fra Firmaet Franch & Weitzmann.

N. Borlunds Herreekviperings- og Skotojsforretning blev grundlagt i 1890 af N. Borlund, der drev denne til 1. Januar 1922, hvorefter den blev overtaget af Sønnen, N. Borlund. Forretningen omfatter Herreekvipering, Lingeri og Skotøj, og har Kundekreds i hele Roskilde By og Omegn, men det er særligt Landkunderne, Forretningen forsyner. Salget er en detail, og Forretningsprincippet er kun pr. kontant til smaa, men faste Priser. Forretningen, der beskæftiger en Ekspeditrice, begyndte under meget smaa Forhold, men har i Tidernes Løb arbejdet sig op. Sønnen driver Forretningen efter Faderens gode og solide Principer.

— 34 —

L. P. Jensen.

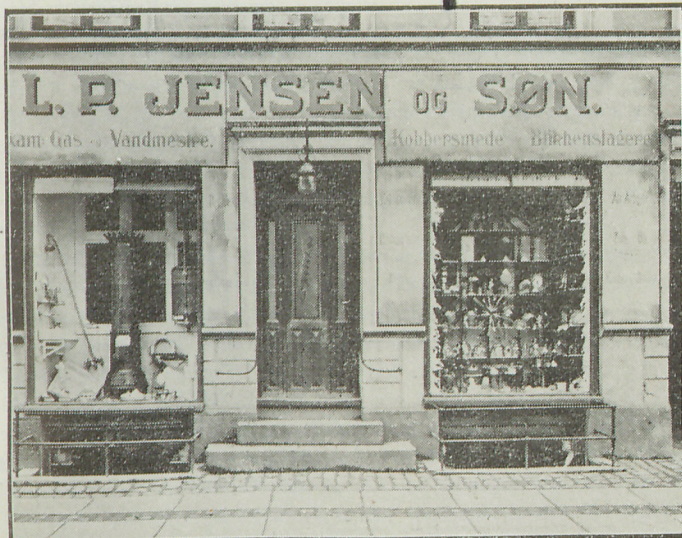

C. J. Jensen.

L. P. Jensen & Sønns Blikkenslager, Gas og Vandmesterforretning, Algade Nr. 22, er oprettet omkring Aar 1859 af Blikkenslager Johan Bigler, der var en af sin Tids dygtigste Haandværksmestre.

L. P. Jensen kom i Lære hos Bigler 1: April 1878 og blev Svend samme steds April 1883. Efter udstaaet Læretid rejste han i nogle Aar, for at se andre Forhold, men vendte i 1886 tilbage og overtog sin Læremesters Værksted. Paa Grund af sine unge Aar maatte han arbejde paa Biglers Borgerskab til han 1889 blev fuldmyndig. Samme Aar ansattes han af Kommunen som Gas og Vandmester. Forretningen var dengang beskeden, men arbejdedes op saa han i 1891 kunde købe Ejendommen Algade 22, hvori der straks indrettedes Butik; Værkstedet blev i nogle Aar i Nr. 20, men flyttedes senere til Nr. 22.

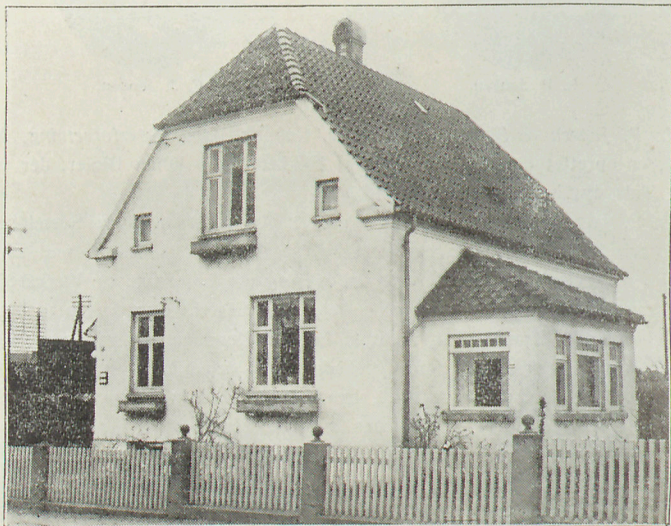
I April 1918 optoges L. P. Jensens ældste Søn C. J. Jensen i Firmaet, hvorefter Navnet forandredes til L. P. Jensen & Søn. C. J. Jensen blev Svend 1909 i April, løste Borgerskab 1. Juli 1915, tog Teknologisk Instituts Eksamen som

Fra Firmaet L. P. Jensen og Sønns Virksomhed.

Gas og Vandmester 23. November 1915, og blev 2. Maj 1916 autoriseret som Gas og Vandmester af Kommunen. Forretningen blev, samtidig med at C. J. Jensen optoges, udvidet til at omfatte Dampanlæg, Varmtvandsanlæg, Centralvarmeanlæg og elektriske hel- og halvautomatiske Vandværker for Villaer og større Gaarde.

Forretningen, der begyndte ganske beskedent, er nu fuldt paa Højde med Tidens Krav.

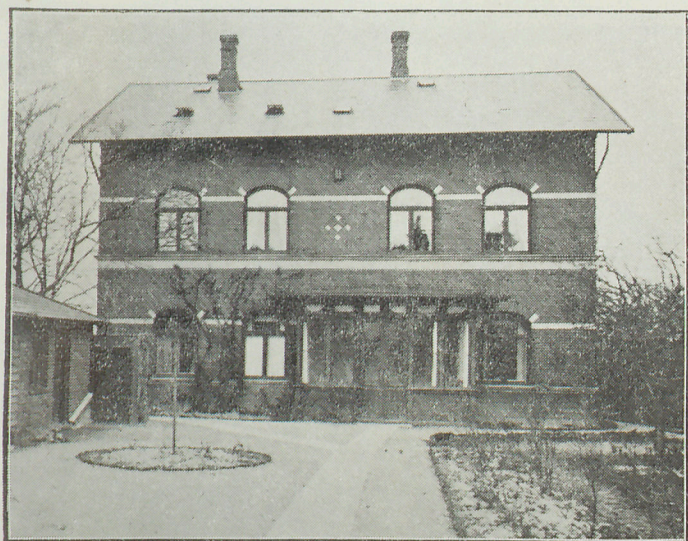
Ejendommen, hvor Murermester N. J. Jørgensen har Kontorer.

Murermester Niels J. Jørgensens Virksomhed er en af de nyere i Branchen, men derfor ikke en af de mindst ansete. Mange store Bygninger og smukke Villaer har Firmaet opført i Aarenes Løb.

Sammen med Murerforretningen driver Niels J. Jørgensen Roskilde Stukkaturfabrik, hvor der fremstilles alt i Stukkaturbranchen i smukke, stilfulde Mønstre, og denne Del af Virksomheden er i stor Fremgang.

Murermestrene Ewers & Th. Schledermann, Hersegade, Roskilde.

Murermester *Thorvald Frederik Schledermann* er født 11. Februar 1851 i Roskilde, hvor Faderen var Murermester. I Lære hos denne fik Sønnen særlig Uddannelse i Kirkerestaureringsarbejder ved Roskilde Domkirke. Efter yderlig Uddannelse i København rejste han i 1872 til Chicago og deltog her i Opførelsen af en Del Bygninger efter den store Brand. Efter 2½ Aars Ophold her vendte han tilbage til Roskilde og startede her sammen med Ewers det nu saa kendte Firma Ewers & Th. Schledermann. I Tidens Løb har Firmaet deltaget i mange Kirkerestaureringsarbejder, hvoraf især kan nævnes Sct. Petri Kirkes Restaurering i Næstved, Bjernede Kirkes Restaurering, lignende Arbejder ved Sorø Kirke og den saakaldte Saxo Celle i samme By. Af Arbejder i Roskilde har Firmaet udført Opførelsen af Sideskibet i Frue Kirke i Roskilde, Sct. Lau-

Fra Ewers & Th. Schledermanns Virksomhed.

renti Kirke i Roskilde, Maria Hospitalet og mange store smukke Kommune- og private Bygninger. Særlig at bemærke er det store Arbejde, Firmaet udførte ved Restaureringen af Ribe Domkirke.

For et Par Aar Aar tilbage afgik Murermeister Ewers ved Døden, og Murermeister Th. F. Schledermann er nu Eneindehaver af det ansete Firma.

Brødr. Lytzhøfts Efterfølger (Chr. Pedersen), Ringstedgade 6—8, Roskilde.

I den gamle smukke Gaard, Ringstedgade 6—8, hvor Købmand Chr. Pedersen nu driver Brødr. Lytzhøfts gamle Forretning, findes en af de rigtige gamle Købmandsgaarde, der desværre nu er ved at forsvinde i det moderne Forretningsliv.

Den 20. August 1903 overtog den nuværende Indehaver Forretningen, og har ved sit moderne Syn paa Forretningslivet formaaet at drive den gamle Forretning frem i et hurtigere Tempo.

Mangfoldige er de Varer, den gamle ansete Forretning rummer, lige fra Kolonialvarer, Tobak, Cigarer, Vin og Spirituosa, til grovere Varer saasom Kul, Korn, Foderstoffer, Tagpap, Cement og analyseret Markfrø o. m. a. I Forretningen, der hører til en af Roskilde Bys mest ansete, beskæftiges et Antal af ca. 12 Funktionærer.

De forenede Mejerier paa Sjælland, A S., Borgerdiget, Roskilde, er grundlagt 1904, overgik i 1908 til Aktieselskab med L. Petersen som Direktør. Virksomheden omfatter Roskilde Mejeri med 3 Udsalg og 5 Vogne til Salg paa Gaden, Ondløse Fællesmejeri, Mørkov specielle Ostemejeri, Sandved Mejeri, Sandved Ostemejeri & Udsalg, Kerteminde Mejeri, Kerteminde, 3 Detailvogne og Ostemejeri. — Foruden Mejerivirksomhed driver Firmaet stor Handel med Oste en gros.

Fra De forenede Mejeriers Virksomhed.

Richters Conditori er et af de ældste i Byen — men først da den nuværende Indehaver Georg Jørgensen overtog Forretningen, blev denne det store flotte Conditori og Bageri. I 1918 blev alle moderne Maskiner installeret i Bageriet, og Forretningen omforandret, saa den nu fremtræder som en virkelig Storstadsforretning. Under Georg Jørgensens Ledelse er Forretningen gaaet

Richters Conditori.

frem til at blive en af de største paa Pladsen, men Chefen, der selv arbejder med i alt, har ogsaa gennemgaaet en virkelig 1. Klasses Uddannelse som Konditor i Tyskland og England.

Guldsmed C. Andersen, Karen Olsdatterstræde, Roskilde.

Guldsmed Carl Andersen grundlagde i 1890 et Værksted for Guld- og Sølv-sager i Roskilde, men ved sit dygtige og solide Arbejde, kunde han allerede Aaret efter, i 1891, udvide og aabne en Forretning med Guld- og Sølv-sager samt Elektropletvarer. I Tidens Løb har Carl Andersen formaaet at drive Forretningen saa meget frem, at der nu beskæftiges 2 Mand paa Værkstedet og 1 Dame i Forretningen. Ikke blot i Roskilde By, men ogsaa langt ud i Oplandet er Forretningen anset og meget søgt.

Firmaet Carl Andersens Forretning.

P. Olsen & Sons Konditori og Bageri i Roskilde, er grundlagt i Aaret 1874 af Bagermester C. I. Petersen, og er saaledes en af de ældste og tillige en af de mest ansete Forretninger i Byen. Konditor P. Olsen overtog Forretningen i Aaret 1884 under ret vanskelige Forhold, men ved energisk Arbejde, reel Behandling af Kunderne og ved Fremstilling af gode Varer, er det lykkedes ham at oparbejde sin Forretning til en af de største her paa Pladsen. I Aarenes Løb er der Gang paa Gang foretaget store Udvidelser, saaledes i 1904, da Butiken forandredes og de store Vinduer blev indsat; i 1913, blev nye Ovne opsat; Virksomhe-

den er saaledes fuldt moderne baade med Hensyn til Maskiner og Udstyr. — Alle Indrømmelser til Tidens Krav er sket Fyldest. I April 1921 optog Konditor Olsen sin Søn, Aage Sigvard Olsen, som Kompagnon, og Forretningen drives nu under Firmanavnet P. Olsen & Søn's Konditori.

Den nu over Hundrede Aar gamle Café »Alliance« har igennem Tiderne bevaret sit gamle, ærværdige Præg. Den smukke, gamle Bygning og Have har al Fortidens Poesi over sig. 1917 overtoges Café Alliance af den kendte Restauratør Hans Christiansen — men allerede saa kort efter, som 27. November 1921 døde Christiansen, men Forretningen fortsættes af hans Enke, Fru Thora Christiansen, der med nænsom Haand har restaureret og bevaret den gamle Bygning — og driver Forretningen videre i den gode, gamle Tradition.

Den gamle Café „Alliance“.

E. Bülow's Automobilforretning, Støden 7—9, Roskilde.

Efter at have gennemgaaet en grundig Uddannelse i Udlandet i alt den moderne Automobilteknik vedrørende, startede E. Bülow i 1919 en stor flot Automobilforretning i sin egen Ejendom i Roskilde. I den store flotte Udstillingshal findes en repræsentativ Samling af alle kendte Automobilmærker. Til Forretningen hører et stort moderne Reparationsværksted, hvor der beskæftiges dygtige Mekanikere med Kendskab til alle Vogntyper. Ind under E. Bülow's Virksomhed hører ogsaa Roskilde Bys eneste Garageanlæg — et stort moderne Garageanlæg —, forsynet med elektrisk Lys og alle nye Indretninger, hvor der er Plads til et halvt Hundrede Automobiler. Forretningen fører alle kendte Mærker i Automobil-Gummi og alle Olier.

Roskilde Dampvaskeri blev grundlagt 1881 og er saaledes Byens ældste Vaskeri — og dog som det fremtræder nu — det mest moderne og tidssvarende Byen ejer. Den nuværende Indehaver Poul Nielsen overtog Virksomheden i 1916, og foretog straks en gennemgribende Omforandring. Alle moderne Maskiner blev installeret i de store, lyse Lokaler. Poul Nielsen, der selv er en dygtig Fagmand, beskæftiger i sit Vaskeri 10—12 fuldt uddannede Medhjælpere — baade i Vaskeriet og i Adelingen for kemisk Rensning og Farvning.

Roskilde Dampvaskeri.

Th. A. Fischers Eftfl., P. Kelp, Raadhustorvet 8, Roskilde.

Forretningen blev grundlagt i 1870 af Thorvald A. Fischer og er saaledes en af Roskilde Bys ældste Detailforretninger. 1911 overtog den nuværende Indehaver P. Kelp Forretningen og drev med stor Dygtighed denne op til at blive af de største og mest velassorterede i denne Branche. I P. Kelp's Forretning findes et stort Udvalg af Isenkram, Glas, Porcelain og Galanteri foruden alt i Den kgl. Porcelænsfabrik og Bing & Grøndahl's Fabrikata. P. Kelp, der er født i Randers 1887, foretog i sin Ungdom en længere Studierejse til Tyskland og slog sig derefter til Ro i Roskilde. Mange er de Tillidshverv, der i Aarenes Løb er blevet betroet P. Kelp, bl. a. Medlem af Bestyrelsen i Roskilde Principalforening og Revisor i Sjællands Isenkramforening. I P. Kelps Isenkramforretning beskæftiges der nu foruden Chefen, 3 Kommis'er, 1 Bogholder, 2 Lærlinge og et Forretningsbud.

Roskilde Svane Apotek, der nu ejes af Apoteker C. F. Dahlberg, er opført efter Tegning af den bekendte Københavner-Arkitekt Martin Borch, og blev derefter aabnet for Publikum den 2. April 1899. — Apoteker Dahlberg har forstaaet at skabe sit Apotek en virkelig Position blandt Byens førende Forretninger.

F. Christiansens Maskinfabrik, Sct. Ols-gade 15, er en af de ældste Maskinfabrikker i Roskilde, idet den blev grundlagt i Aaret 1863 af afdøde Jernstøber Carl Frandsen, og blev drevet af ham indtil Midten af Halvfemserne, da Fabrikken købtes af Søren Juul, som var Indehaver til 1899.

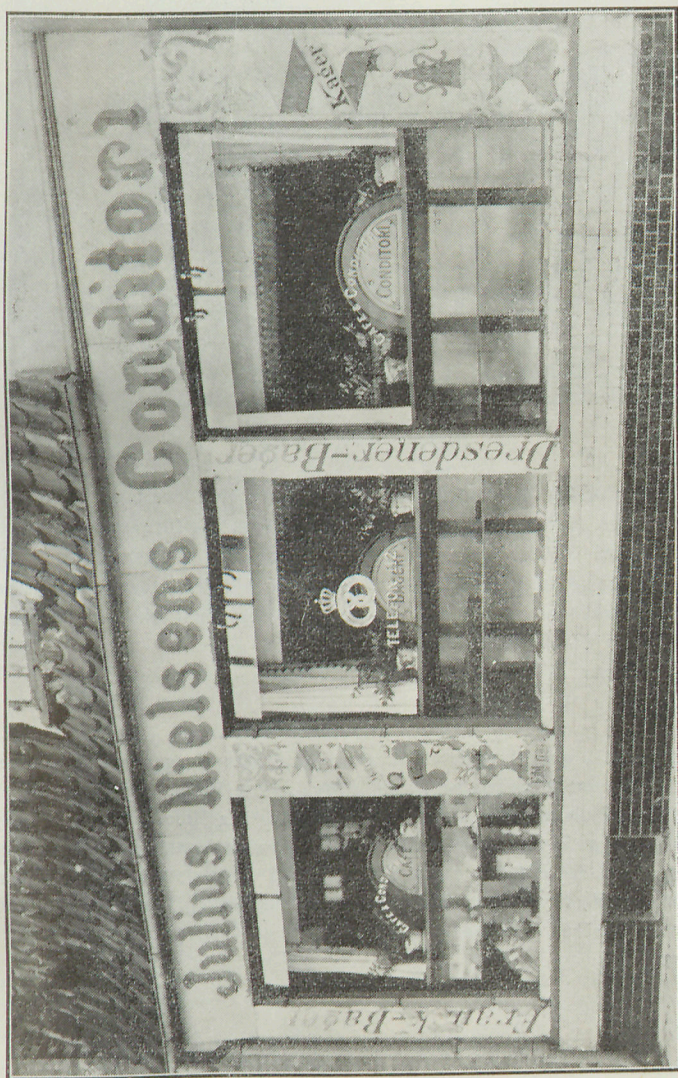

A/S F. Christiansens Maskinfabrik.

Fabrikken overtoges derefter af F. Christiansen, der drev den videre og sammen med sin Søn Carl Christiansen har oparbejdet en solid og velrenommeret Fabrik, der som Specialiteter bl. a. fabrikkerer Sten- og Grustrører, Kværne til Formaling af Sæd, forskellige Typer Radrensere og Ukrudtsharver, der forsendes over hele Landet. Fabrikken har ved Siden heraf en stor Kundekreds i By og paa Land med Reparation af Industri og Landbrugsmaskiner.

Efter en Fabrikken overgaaet Brand i 1917, blev denne genopbygget og indrettet med store lyse Lokaler. Samtidig installeredes nye moderne Værktøjsmaskiner og Autogensvejseri, saaledes at Fabrikken i alle Henseender er i Stand til at fremstille det bedst mulige indenfor dennes Branche.

Konditor Julius Nielsen, Roskilde, driver et meget søgt Konditori i Roskilde. Virksomheden er nutidssvarende, forsynet med gode Maskiner og Red-

Julius Nielsens Konditori.

skaber og hygiejnisk indrettede Lokaler, med stort Salg fra Butik, og Salg af Varer til Fortæring paa Stedet. Ved at føre første Klasses Varer, forenet med elskværdig Betjening, er det lykkedes at samle en god og solid Kundekreds.

\\ Jernbanehotellet i Roskilde.

Jernbanehotellet, Hestetorvet 12, blev i Aaret 1914 overtaget af Hotelejer Alfred Petersen. Hotellet, der er et af Byens største, har foruden Restaurationslokalerne, hvori der er musikalsk Underholdning for Gæsterne, tillige store Fest- og Selskabslokaler. Endvidere forefindes særskilte Billardsaloner. Betjening, saavelsom Køkken er absolut 1ste Klasses. Til Bekvemmelighed for Tilrejsende findes desuden Stalde og Garager.

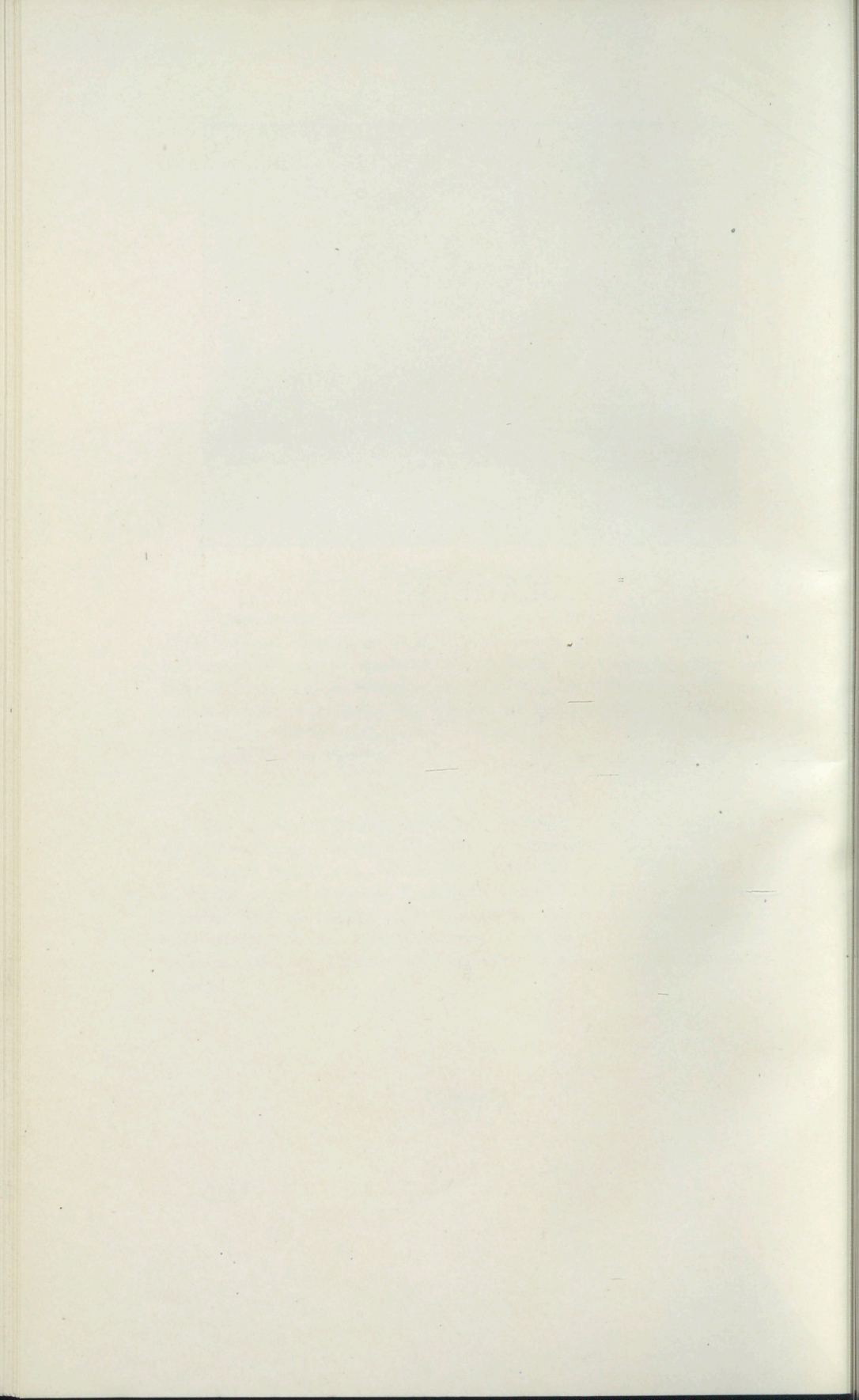
Hotellet har 15 Værelser.

Den smukke gule Bygning i Palæstil, Øjet fanges af naar man fra Hestetorvet gaar ned gennem Algade, er Roskilde Bys ældste Hotel, »*Prinsen*«.

Gennem Tiderne under skiftende Direktioner, har Hotel »*Prinsen*« formaaet at beholde sit gode Renommé. Bygningens fornemme Præg og de gammeldags, hyggeligt indrettede Lokaler, virker tiltalende paa den Rejsende. Hotellet rummer Byens eneste Teatersal. I gennem Tiderne er det blevet Tradition, at Roskilde Borgerne mødes paa »*Prinsen*« om Eftermiddage og drøfter Politik og Byens Anliggender.

SLAGELSE

DANSKE KØBSTÆDERS HISTORIE OG DERES ERHVERVSLIV
REDIGERET AF O. HOUGAARD OG A. WEDDERKOP HEDEGAARD

SLAGELSE

UNDER MEDVIRKNING AF
FORFATTEREN KNUD BOKKENHEUSER

BIND XXXV

UDGIVET AF
DANSK HANDEL & INDUSTRI FORLAG
KØBENHAVN

Skovparti ved Studentersøen.

SLAGELSE

LAGELSE ligger midt i den danske Eng, det fortæller ogsaa Byens Navn; thi »Else« betyder paa gammelt Dansk en Eng; Forstavelsen maa vi udlede af et Personnavn, rimeligvis Aslaug, og et gammelt Sagn, der dog ikke kan hjemles historisk, siger da ogsaa, at *Aslaug, Skjalm Hvides* Bedstefader, skal have været Byens Grundlægger; ganske naturligt er det, at Byen allerede fra sin første Tid har levet af sit Opland, sin altfor lidt kendte, smukke Omegn, og skal man skrive Byens Historie, bliver det derfor nødvendigt at tage Omegnen med.

Naar Byen saaledes har sit trygge Leje i en ægte, sjællandsk Egn, skulde man have troet, at vore Digtere havde grebet Lejlighed til at besyngende den; men det er desværre langt fra Tilfældet:

»Slagelse — Plagelse — Kedsommelighedens Moderstad!« kalder *Jens Baggesen* Byen; men han tilbragte, ludfattig, som han var, ogsaa sine ulykkeligste Barndomsdage her, medens han gik i Byens Latinskole. »Elendighedens Aar« kalder han sin Skoletid, da han var haardt trykket af Sygdom og Melankoli, endda i den Grad, at han et Par Gange forsøgte at gøre Ende paa sit Liv.

Blandt Skolens andre digterisk begavede Elever har *Bernhard Severin Ingemann* kun ofret sin Skoletid og sin Skoleby en meget lidt smigrende Omtale, idet

han fortæller om de forfærdelige Optøjer, han og hans Kammerater, særlig den senere store Skuespiller *Chr. Niemann Rosenkilde*, drev med deres ulykkelige Hører, Hr. *Hoffding*, en fjærn Slægtning til vore Dages berømmelige Æresprofessor; men Rosenkilde siger rigtignok, at Ingemann i denne Skildring i sin Levnedsbog har overdrevet i en uhyggelig Grad. Ingemann boede i sin Skoletid hos en Enke midt i Bredegade, men saa lidt forvænte var Skoledrenge i de Tider, at de maatte nøjes med Murstensgulv i deres Sovekammer. Blandt Ingemanns Samtidige var en stor, sværtbygget Dreng, der altid gik for sig selv, men som bedst af dem alle kunde stritte sin Sten over Taget paa St. Mikkels Kirke, der laa ved Siden af Skolen. Det var den senere saa ejendommelige og ulykkelige Digter *Chr. Hviid Bredahl*.

Heller ikke den tredie store Digter, der søgte Slagelse Skole, omtaler den eller Byen med Glæde. Det er ingen ringere end *H. C. Andersen*, der led frygteligt ved sin besynderlige Rektor, Dr. phil. *Meislings* Drillerier og manglende pædagogiske Evne. Men Slagelse Skole maa nu alligevel have været en ganske god Skole. Den laa der, hvor senere Politistationen kom til at ligge, og der findes nu ved St. Mikkels Fod en Mindetavle, som blandt Skolens Elever foruden de her nævnte minder om, at Hans Tausen, Niels Hemmingsen og Sjællands senere Biskop, *Nicolai Edinger Balle*, har gaaet der. Blandt Rektorerne er Randers Bys senere Reformator, Biskop *Mads Lang* († 1557). Forfatteren Biskop *Jens Bircherød* († 1708) og Professor v. Kbhvns. Universitet *P. Woldike* († 1811).

Hvor gammel Slagelse er, kan ikke siges med Sikkerhed; men allerede i det ellefte Aarhundrede nævnes Byen som Møntsted, og baade *Knud den Store*, *Hardeknud* og *Knud den Hellige* har ladet præge Mønt-der. Sine Købstadprivilegier fik den af *Erik Klipping* i 1289; men det er dog først paa *Valdemar Atterdags* Tid, at Udviklingen tager rigtig Fart, og denne Konge stiller da ogsaa Slagelses Borgere i lige Ret med Roskildes. Og det har paa disse Tider været en ret betydelig By, siden Dronning *Margrethe* valgte den til at holde Danehof den 3. Maj 1376, da hun lod sin lille Søn Oluf kaare til Konge. Senere opholdt Kongerne *Christian den II.*, *Christian den III.* og *Frederik den II* sig tidt der i Byen, den sidste dog mest paa Slottet Antvorskov lige udenfor; men det var ikke altid lige rart for Borgerne, der f. Eks. altid saa maatte holde Staldrum til 500 Heste parat for Kongen og hans Følge.

Vel førte Slagelse allerede den Gang mest Landhandel paa sit rige Opland, men det maatte dog have en Lade- og Stabelplads, og hertil brugte man i ældre Tider Skibsholm Havn ved Tude Aas Udløb i Størebælt, en Mil Vest for Byen. Men denne Havn kom hurtig til at genere og kolliderede med Korsør Havn, og dette gav Anledning til saa mange Stridigheder mellem Korsør og Slagelse, at *Frederik den II.* befalede, at Skibsholm skulde nedlægges som Stabelplads, og kun maatte benyttes som Nødhavn. Det skete i 1574. Men Slagelse Borgere gjorde saa megen Modstand herimod, at Kongen pænt maatte genoprette Havnen i 1580, og nu bestod den til 1664, da Korsør endelig fik Bugt med den.

At Slagelse i Middelalderen har været en endda stor By, fremgaar af, at den da havde hele fire Kirker. De to af disse er forsvundne. Af disse nævnes *St. Clemens Kirke* i 1228, men man ved for øvrigt slet intet om den nu, ikke en Gang, hvor den har ligget. Den anden var *Frue Kirke*, der laa paa Hjørnet af Skovsgade og Store Fruegade, hvor Skolen nu ligger; men i 1551 bestemte et kongeligt

Brev, at »den øde Kirke, som kaldes Vor Frue, skal nedtages, og Stenene bruges til Sognekirken, Præstegaarden, Skolen og Raadhuset«.

Af de nuværende Kirker er *St. Mikkel* den ældste, den nævnes allerede i det ellevte Aarhundrede, og den skal være opført af Roskilde Bisp *Svend Norbagge*; denne Kirke, der var bygget af Fraadsten, har sikkert været meget lille, da Slagelse den Gang regnedes for en Landsby, henhørende under Sorø Kloster.

Den nuværende Kirke stammer i Følge en Indskrift, man fandt i Hvælvingen i 1874, fra 1333. Men den er sikkert mange Gange blevet ombygget, hvorved Hvælvingen er gjort lavere, Taarnet mistede sit Spir og fik en Pikkelhue paa i Stedet,

Schweitzerpladsen med St. Mikkelkirken i Baggrunden.

og Vinduerne muredes ned til deres halve Højde; da var det en grim og mishandlet Kirke; men i 1873—76 underkastedes den en Restauration under Ledelse af Arkitekt *H. Drewsen* (f. 1836 † 1878), blandt hans øvrige Bygninger kan nævnes de Hambroe'ske Bade i Pilestræde, Kommuneskolen paa Niels Ebbesensvej, Kapellet paa Fasankirkegaarden, Stiftsforvalterboligen paa Vallø og en Del gode Villaer i Rosenvænget. Han førte Kirken tilbage til dens oprindelige, statelige Stil, der er ren Spidsbuestil med røde Mursten. Endnu i det attende Aarhundrede fandtes Ærkeengelen *St. Michaels* Helgenskrin i Kirken. Det var denne Helgens Beskæftigelse at veje Sjælene paa Dommens Dag, og dertil hentydede ogsaa Skrinets Inskription. Medens Døbefonten er ny, stammer Prædikestolen fra 1614, da den blev skænket af *Ebbe Munk* og hans Hustru *Sidsel Høg*. Denne *Ebbe Munk*, der var Herre til Fjellebro i Sydbyen, var i sine unge Dage en drabelig Herre, der drog paa Krigstog i Mellemevropa, hvor han tjente Kurfyrst *August af Sachsen*. Ved sin Hjemkomst i 1587 knyttedes han til det danske Hof og blev Hofskænk 1591—96; men i 1596 forlenedes han med Antvorskov udenfor Slagelse

og blev fra 1605 Lensmand over Korsør Len. Paa Antvorskov boede han i 24 Aar og førte her et gæstfrit Hus, hvortil Slottets Beliggenhed lige ved Hovedlandevejen gav ham rig Lejlighed. Ved hans Grav vidnedes det, at der ikke gik en Uge, hvor han ikke havde »Gødtfolk« (d. v. s. Adelsfolk) hos sig som Gæster. Da der i Maj 1619 skulde holdes Herredag paa Antvorskov, forberedte han sig til et mægtigt Gilde; men midt under Drikkelagenes Umaadehold rantes han, der drak alle sine Gæster til efter god gammel Skik, af et Slagtilfælde, som han kun langsomt kom sig af, han maatte opgive sine Forretninger og flytte over til Fjellebro, hvor han døde den 18. Juli 1622. Hans Hustru, *Sidsel Høg*, var en from og gudfrygtig Dame, og endnu i sit Ægteskab var hun Forfatterinde til en Bønnebog, som rostes meget og kom i flere Udgaver. Hun samlede lærde Folk paa Antvorskov, hvor man drøftede religiøse Emner, og samme Aar, som Prædikestolen skænkedes, bekostede Ægteparret en dansk Oversættelse af den berømte lutherske Dogmatiker *Johan Gerhards* opbyggelige Skrift »Sjælens Klenodie«. *Sidsel* døde først i 1648.

Naar man sidder og hører paa Prædikenen i St. Mikkel, skal man altsaa dog tænke paa, at det ikke var to helt almindelige Adelsfolk, der har skænket Prædikestolen. Og man skal ogsaa tænke paa, at det ikke var helt almindelige Prælater, der igennem Aarene har talt fra denne. Blandt de navnkundigste var den senere Viborg-Bisp *Peder Willadsen* († 1673), der var en lærd Mand, og som ved den store Stænderforsamling i København i 1660 repræsenterede den sjællandske Præstestand og var Biskop *Swanes* højre Haand, og fra 1848 til sin Død i 1862 sad den lærde Teolog, *Grundtvigs* haardnakkede Modstander, Dr. A. G. *Rudelbach* som Sognepræst ved St. Mikkel. Man mener, at *Hellig Anders* ligger begravet i Kirken; hans Helgenbillede og Tavle, der fortalte om hans Gerninger, fandtes der til Midten af det attende Aarhundrede. Paa St. Mikkels nye Kirkegaard udenfor Byen ligger bl. a. fhv. Kultusminister *I. Chr. H. Fischer* († 1885) begravet.

Ved Kirkens Vestende ligger den ejendommelige gamle Kirkelad, opført i det femtende Aarhundrede af røde Munkesten. Fra 1616—1809 var den Latinskole; i 1811 købte Byen den og indrettede den til Sygehus for de Dragoner, der laa her indtil 1866, siden er den blevet Politistation.

St. Peders Kirke ligger højt i Byens vestre Udkant. Det er en Korskirke, og Skibet, der stammer fra det 12. Aarhundrede, er opført af utilhugne Kampesten med rundbuede Vinduer. Koret, der er i Spidsbuestil, stammer fra Kirkens Udvidelse i Slutningen af det 13. Aarhundrede. Taarnet er yngre, men det meste af det styrtede sammen i 1660, og hele Kirken, som derved blev stærkt beskadiget, blev restavreret i de nærmest følgende Aar. Taarnet blev opført 1664 af Bygmester *Hans Spirhugger*, der er begravet under det, og hvis Mindetavle hænger paa den vestlige Væg. I 1871 blev Taarnet gjort betydelig højere under Ledelse af Arkitekt *H. Chr. Hansen*. Den indre Dekoration skyldes *Hilker*, og Altertavlen er malet af *Aug. Jerndorff*. Blandt St. Peders Præster kan nævnes den navnkundige Rationalist og kgl. Konfessionarius *Hans Bastholm* (fra 1800—1846). Han gjorde meget for Byens Fattig- og Skolevæsen og udgav desuden »Vestsjællandske Avis eller Slagelse Ugeblad«.

Slagelse Hospital og Kloster var oprindelig et Helligaandshus, der altid har ligget, hvor det nu er, paa Bredegades søndre Side; den oprindelige Gaard blev i

1372 skænket af en Borger *Knud Nielsen* i Slagelse, men toges senere under Beskyttelse af *Erik af Pommern* og *Christoffer af Bavern* der skænkede det store Godser. Det knyttedes i det 16. Aarhundrede sammen med Spedalskhedshospitalet St. Jørgensgaard og i 1585 forenede *Frederik den II.* det ved en Fundats med Latinskolen, hvis Lærerstand skulde underholdes af dets Midler. Denne nære Forbindelse vedligeholdtes til 1751, da det bestemtes, at Hospitalets Indtægter skulde deles i tre lige Dele, til Hospitalets, Latinskolens og Embedsmændenes Underhold; men da Skolen faldt bort i 1852, blev det hele lagt til Hospitalet. Og nu optager det Individuer fra hele Landet, naar de er over 60 Aar. De fleste tilhører Borger- og Haandværkerstanden; de $\frac{5}{6}$ af dem er Kvinder. De faar fri Bolig,

Slagelse ny Kloster.

Lys, Varme, Vask, Medicin og Lægehjælp, en Ugepenge af 3 Kr. og 3 Pund Rugbrød. 50 af de svageligste faar desuden Middagsmad to Gange ugentlig.

Realskolen ligger i Skolegade og oprettedes 1856. Dens mest bekendte Leder var gamle Rektor, Folketingsmand *Dahl*, der døde for et Par Aar siden, højt bedaget, i København.

Byens ældste *Raadhus* laa ved Nordsiden af St. Mikkel, men brændte i 1740; det nye i Løvegade er opført 1843.

Der er for fremmede ikke meget at se i selve Slagelse By; men dens Omegn er saa nær knyttet til Byen, at man maa regne den som hørende med til dens Historie. Og vi bør da følge *Ingemanns* Anvisning og vove os udenfor Byen; vi kommer forbi det lille Vand, der hedder »Studenter-Søen«, fordi en Student en Gang skal være druknet deri, og vi nærmer os da det interessanteste Punkt, *Antvorskov Kloster* og *Slot*. De hensmuldrede Rester af det gamle Kloster fortæller os om Johanniter-Munkenes Vandringer fra de trange Celler til Kirken og tilbage, men ogsaa om deres muntre Liv, naar ingen saa derpaa, og drister vi os ned ad en

Trappe, der er saa snæver, at vi maa formode, at Munkene alligevel ikke har besiddet det Embonpoint, de beskyldes for paa Grund af deres Velleved, staar vi i et Dyb, om hvilket Sagnet fortæller, at *Hans Tavsén* har hensmægtet der; kommer vi op derfra, ser vi den Vinduesbue, hvorfra han skal have prædikeret det nye Evangelium, og derfra kan vi ogsaa nøje konstatere, hvor Overgangen er fra Klosters til Slottets Ruiner.

Naar vi nævner Slottet, kommer vi til at tænke paa, at det var her, *Frederik den II.* lukkede sine Øjne den 4. April 1588. Det var et altfor tidligt og af Folket højt beklaget Dødsfald. En ejendommelig Vegetation af Slyngplanter og strittende Buskvækster gror nu i frodig Fylde mellem de gamle Sten. Da Antvorskov gik over fra at være Kloster til at blive Slot, forlenede *Frederik den II.* en af sine Yndlinge, den mecklenborgske Adelsmand *Peder Reedtz*, dermed, og han byggede det om, saa at det blev et kongeligt Slot: thi *Frederik den II.*, for hvem Antvorskov laa saare bekvemt, naar han paa sine stadige Rejser omkring i Landsdelene var kommet over Bæltet fra Nyborg, agtede selv at tage Stedet i Besiddelse. Dets Beliggenhed i de store, jagtrige Skove har vel ogsaa haft sin Betydning for ham. I Anledning af Kongens Bestemmelse at benytte Antvorskov til Bølling, lagdes det tidligere Hospital paa Klostret ind under Slagelse Hospital, som fremtidig skulde nyde Vederlag for at føde 50 Lemmer og 12 Skolebørn.

1584 var Ombygningen, ved hvilken Kirketaarnet var blevet forsynet med et meget højt Spir, for saa vidt fuldendt, at Herredagen kunde holdes i Juli Maaned her, og derfra drog Kongen til Ringsted for at lade sin Søn, Prins *Christian* (d. IV.) hylde, og Prinsen sattes derpaa i Skole paa Sorø, for at Faderen fra Antvorskov kunde holde Øje med ham. I April 1585 udstedte Kongen et morsomt Brev, hvorved det »under Straf af en færdig Okse forbydes at kalde Vort og Kronens Kloster Antvorskov ved Klosters Navn eller ved andet Navn end »Vort og Kronens Slot, Antvorskov Slot.« Antvorskovs Glansperiode var forbi ved *Frederik den II.*'s Død; *Christian den IV.* opholdt sig kun her paa Gennemrejse, eller naar smitsom Syge gjorde Opholdet andetsteds paa Sjælland utilraadeligt. Derfor holdtes Herredagen her i 1619. I Slutningen af *Christian den IV.*'s Regering begyndte Slottet at forfalde; under Svenskekrigen 1657—60 blev det yderligere medtaget. Kirken blev lukket 1684; de kirkesøgende henvistes til St. Peder i Slagelse.

Frederik den IV. ophøjede Antvorskov til Grevskab for sin Elskerinde, den prøjsiske Gesandts Datter, *Elisabeth Helene v. Viereck*. Men hun døde allerede Aaret efter, og i 1705 døde hendes Søn og Arving, *Frederik*. Saa blev Slottet Amtmandsbolig, og i 1774 solgtes det som Ryttergods til Finansraad *Koes*, som lod Kirken nedbryde, og brugte Stenene til Opførelse af *Falkenstein*. I 1794 solgtes Slottet til Grev v. *Dernath*, og fem Aar senere blev det atter solgt til den københavnske Rigmand *Constantin Brun*, Digterinden *Friederike Brun*, geboren *Münters* Mand og Fader til den dejlige *Ida Brun*, siden Grevinde *Bombelles*; men i 1816 blev Godset udparcelleret, og Slottet nedbrudt.

Constantin Bruun opførte paa Antvorskovs Jorder *Idagaard*, *Carlsgaard* og *Charlottengaard*, der var opkaldt efter hans tre Børn, der kom til at eje dem, og som han drev som Mønstergaarde. Det var her, der første Gang blev lavet Svejserost her i Landet.

Udenfor Slagelse ligger ogsaa Egnens højeste Punkt, *Æterbjerget*, hvor Dronning *Margrete* lod *Oluf* hylde.

Og endelig er der i Byens umiddelbare Nærhed *Hellig Anders Hvilehøj*, Vest for Byen. Paa den staar det ældgamle Krucifiks. Vi kan saa godt tænke os den hellige Præsts Følelser, da han, hele Sydsjællands dyrebareste Folkehelgen, vaagnede op her i det bløde Græs efter sin mirakuløse Tur fra Palæstina. Han maa jo have været en interessant Mand at omgaas, hvis det er sandt, at han kunde hænge sin Hue paa en Solstraale og helbrede halte og blinde. Man husker ogsaa, at det var ham, der af Kong *Valdemar Sejr* fik Lov til at indvinde saa stort et Stykke Jord til Slagelse By, som han paa et ni Dage gammelt Føl kunde naa, medens Kongen tog sig et varmt Bad. Valdemars Hofmænd maatte som bekendt bede Kongen skynde sig op af Badet, for at Jordstykket ikke skulde blive for stort igen.

Parti fra Slotsalléen.

Men om vi end ikke tror saa fuldt mere paa *Hellig Anders'* Mirakler, saa skal og maa vi anerkende andre Underværker, der knytter sig til Egnen, og hvor vi har Syn for Sagn. *Henrik Hertz* havde Uret, da han ironiserede over:

»den *Hellig Andersen*, der rider,
berust af Poesiens Øl,
paa Musens nattegamlø Føl,
det Slagelseske Krik med lamme Sider,
mens Pøblen holder ham for en Profet
af en Poet«;

thi det var jo virkelig et Mirakel, at hin forhutlede og fortvivlede Skoledreng fra den lille fattige Bygning ved St. Mikkel's Fod, *Hans Christian Andersen*, skulde blive den store Digter, der bar Danmarks Navn videst over Lande, et Eventyr, selve Eventyrdigteren ikke i sine skønneste Eventyr turde digte helt om sig selv, om hans »grimme Ælling« end indeholder det som i en Nød.

Og der er flere Mirakler fra Slagelse-Eggen. Da den unge *Adam Oehlenschläger* drog ud paa sin første Rejse — vi smiler ved Tanken om, at hin Stump Rejse fra København til Langeland kunde blive en Livsbegivenhed for ham selv og en Epoke i Danmarks Litteratur — inspirerede netop Slagelses Omegn ham til det skønne Digt »Anders Skov«:

»Skjalden, ak, hvis Blik saa længe
paa de gamle Mure hænge,
griber i de stemte Strænge,
blæser, sødt til Sang oplagt.«

Ja, selv en saa nøgtern Natur som *Johan Ludvig Heiberg* kunde ikke drage Antvorskov forbi uden at stemmes til Sang, og det er sikkert sandt, naar *Bernhard Severin Ingemann* vidner i sin Levnedsbog:

»Hvad *Bernhard* saaledes straks hørte Tale om og siden i seks Aar havde Lejlighed til at faa en levende Forestilling om, traadte senere frem i »Valdemar Sejr« og i Købstadsangen om Slagelse.«

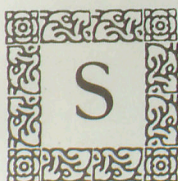
Har Slagelse skænket os nationale Skatte som *Ingemanns* »Valdemar Sejr« og *Oehlenschlägers* Digt, saa er den for os Danske ikke blot Jernbanebyen med det nødtvungne Ophold, naar vi skal have »Vand paa Maskine«; vi maa, naar vi dvæler der, lade Minderne lege. Og som Byen ligger i Sjællands Hjerter mellem kornrige Agre og skyggende Skove, ligger den de Danskes Hjerter nær; thi den fortæller os om alt det, vi holder mest af og er stoltest ved at høre om i vort lille Land.

~ Knud Bokkenheuser.

ERHVERVSLIVET

HANDEL, HAANDVÆRK OG INDUSTRI

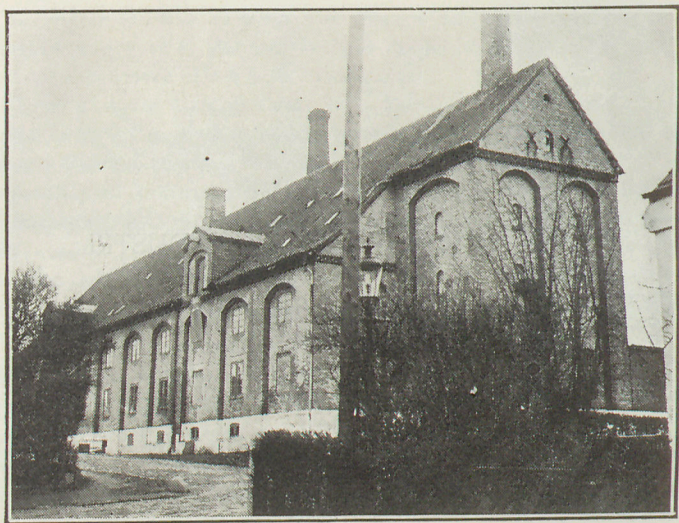
SLAGELSE BY, som ligger midt i en frugtbar Egn, har en betydelig Landhandel, Omegnens Landboere afgiver en ret livlig Handel til Byens Købmænd og Handlende, der er derfor en jævn og solid Handelsstand i Slagelse. Men ogsaa indenfor Industrien er der ydet en betydelig Indsats af Firmaer paa, at frembringe det bedste, saaledes at Navne som »Den danske Margarinefabrik, Slagelse Bryghus (et af Landets ældste), H. Rasmussens Jernstøberier, Slagelse og Korsør Dampmøller og det kendte Firma indenfor Vinbranchen, I. P. Axelsen & Co., er Navne, der regnes med blandt Landets bedste. Et Navn som H. Nielsen og Søns Bødkeri og Trævarefabrik, der hører til en af Landets største indenfor sin Branche, maa ikke forglemmes. Herman Nielsen var landskendt indenfor sit Fag. Vi vil nu i det efterfølgende forsøge at give et Billede af en Del af Byens Firmaer.

Den danske Margarinefabrik blev stiftet i Aaret 1900 paa Initiativ af en Række af Slagelse Bys kendte Borgere. Som administrerende Direktør ansattes Købmand Peter Axelsen, og det viste sig, at det var den rette Mand. Ved en stor og sjælden Handelsindsigt har Direktør Axelsen forstaaet at drive Den danske Margarinefabrik op til en af Landets betydeligste.

Direktør Peter Axelsen er født 19. August 1879 ved Slagelse. Efter at have modtaget en solid Handelsuddannelse i en af Slagelses største Købmandsforretninger, var P. Axelsen ansat 25 Aar hos det store Firma Rasmus Jørgensen i samme By, og overgik derfra som Direktør for Margarinefabrikken.

Mange og store Tillidshverv har Slagelse Borgere lagt paa Direktør Axelssens Skuldre i Aarenes Løb, bl. a. Formand for A/S. Trælasthan den Silvan, Slagelse Kulkompagni og A/S. Axelsen og Thomsen.

Det gamle, historiske *Slagelse Bryghus*, er sikkert et af Danmarks ældste Bryggerier. Dets Historie er saa velkendt, og det vilde føre for vidt her, at op-ridse alle de interessante Enkeltheder, der knytter sig til Bryggeriet. Sct. Poulsbjerg Bryggeri hed det oprindeligt, men blev senere omdannet til et Aktieselskab og fik saa sit nuværende Navn. Dets gode, fyldige Øl og friske Mineralvande, er kendt og skattet over hele Sjælland. Den administrerende Direktør Foss, en af Slagelse Bys kendte Mænd, har ved sin dygtige, indsigtsfulde Ledelse forstaaet at føre Bryggeriet frem til en Førsteplads.

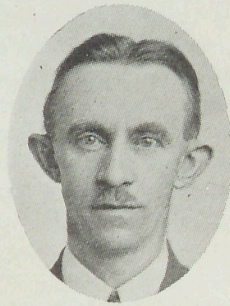
Slagelse Bryghus.

Af særlig Betydning for et Lands Fremgang, er det af aller største Betydning, at der for dets Produkter hvoraf der er Overproduktion for Eksport, findes Steder til Afsætning, og der maa da oparbejdes nye Markeder i Udlandet. De Personer der har dette Maal for Øje, har ofte i aarevis ofret betydelige Kræfter og Selvopofrelse for at vinde frem, og saadanne Mænd, der har haft Del i at hæve sit Lands Renommé i Udlandet, er gerne velset og paaskønnet i den By og Omegn, hvor de driver deres Virksomhed. Slagelse kan da ogsaa opvise en saadan Forretning, der har gjort sin Indsats for at hæve Frøavlens i Danmark ved at aabne nye Markeder i Udlandet, nemlig *Firmaet Thomas Madsen & Co.*, der driver Forretning med Avl og Export af Have-, Mark og Roefrø.

Omkring Aar 1900 var det først at Frøavlens begyndte at tage Opsving heri Landet, og ved den Tid var det, at Grundlæggeren af ovennævnte Firma, Thomas Madsen, drog til Amerika for at bane en Vej, og begyndte straks at sælge dansk Frø derovre. Efter som Aarene gik, og de ofte ret store Vanskeligheder efterhaanden blev overvundne, har Thomas Madsen hvert Aar besørget store Po-

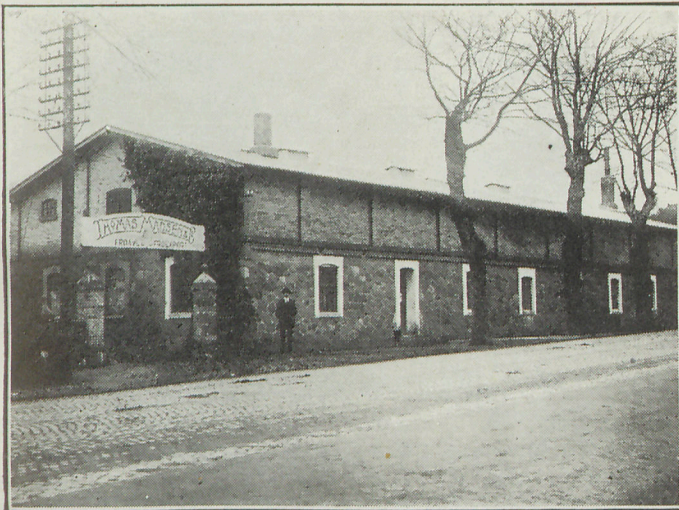

Thomas Madsen.

Carl Madsen.

ster af dansk Frø over Atlanten. For at træde i direkte Forbindelse med Avlerne, besluttede han i Aaret 1917 at anlægge sin Virksomhed i den for Frøavlerne centralt beliggende By, Slagelse, og lod anskaffe de nyeste og bedste Maskiner til Rensning og Tørring af Frø, hvilket jo var af Betydning for at kunne levere en første Klasses Handelsvare. Forretningen er siden gaaet rask frem, Firmaet har sine egne Forsøgsmarker ved Slagelse, hvor alt det Frø, der bliver solgt i Amerika, bliver prøvet for Ægthed og deslige. Ligeledes har Firmaet sin store Forsøgs-Farm »Laurelton« udenfor New York, hvor særligt der undersøges nye Stammers Egnethed for amerikanske Forhold og Markeder. For at kunne have stadig Afsætning af den betydelige store Avl af dansk Frø, Firmaet hvert Åar aftager, kan Firmaet glæde sig ved at have de største Forretninger dervore som sine faste Kunder, og at det danske Frø har vundet Indpas i Amerika, blev yderligere bekræftet ved, at Firmaet i Sommer havde Besøg af Indehaverne af Ver-

Fra Firmaet Thomas Madsen & Co.s Virksomhed.

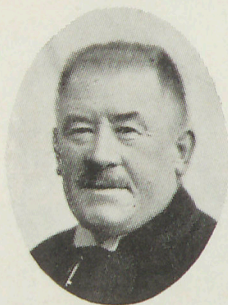
dens største Frøfirma i Amerika, som udtalte sig meget rosende om det paa-
lidelige danske Frø. Midt i Hertet af den myldrende Storby New York, ligger
Firmaets Amerika-Kontor, hvorfra Salget dirigeres og som ledes personlig af
Thomas Madsen, der hvert Aar rejser det store Land rundt i Forretningens Inter-
esser, samt hver Aar opholder sig en Tid i Danmark. Det er betydelige Arealer
Firmaet hvert Aar udlægger i Frøavl hele Danmark over, og det løber op i be-
tydelige Summer, der paa en Maade tilflyder Landets Avlere.

Virksomheden i Slagelse beskæftiger en Snes Mennesker Aaret rundt. Le-
delsen i Danmark er i Hænderne paa Grundlæggerens Broder, Carl Madsen, der
blev optaget som Medindehaver af Firmaet i 1920, og flyttede til Slagelse efter en
Snes Aars Ophold i Amerika, og som saaledes ogsaa er udrustet med Kendskab
til de amerikanske Forhold.

Firmaet staar fuldt udrustet med en Stab af dygtige Folk, og vi tør spaa
en fortsat Fremgang for Firmaet, baade til Landets Gavn og til Ære for de
Mænd, som ved deres Ihærdighed har været Banebrydere ved at skaffe nye Mar-
keder for Afsætning af en dansk Indtægtskilde.

Fabrikant *H. P. Philipsen* anlagde i Aaret 1892 sin Fabrik for Mejerimaski-
ner, Projektering og Opførelse af Mejerier, Margarinefabrikker og Centralvarme-
anlæg samt teknisk Materialhandel. Fabrikant Philipsen forhandler sine Frembrin-
gelser saavel i Ind- som Udlandet, og har anlagt Filialer i Rudkøbing samt i
Rønne paa Bornholm. Flere af vore største og mest anerkendte Margarinefabrik-
ker og den store Fabrik for Tilvirkning af Tørmælk i Lindemark ved Stege, er
monteret af Firmaet Philipsen.

Firmaets mangeaarige Medarbejdere, Fabrikanterne Holger Olsen og E.
Bentzen, indtraadte i 1918 som aktive Deltagere i Firmaet.

J. P. Axelsen.

F. C. Løve.

J. P. Axelsen & Co., Vinkælderer, Slotsgade, Slagelse.

Den kendte Vinhandel i »Vinkælderer« i Slagelse, der er grundlagt af J. P.
Axelsen & Løve, er i Aarenes Løb fra en meget beskeden Begyndelse, drevet
frem til ubestridt at være, ikke blot Slagelses, men hele Sjællands største Pro-
vinsvinhandel. I Vinkælderer faas alle Sorter Vine og Spirituosa i udsøgte Kva-
liteter.

Vinfirmaet J. P. Axelsen & Co.s Forretning.

A/S. Slagelse Mælkekompagni, Skolegade, er Slagelse Bys største og mest hygiejniske Mælkforsyning. De store, smukke Bygninger i Skolegade er indrettede paa den mest tidssvarende Maade; der findes alle moderne Maskiner, og Mælken behandles paa en Maade, der tilfredsstiller de mest strenge Krav til Hygiejnen. Kompagniet har flere Udsalg i forskellige Kvarterer i Byen, og smukke, hvidmalede Vogne bringer Varerne ud til Kunderne. Oprindeligt ejedes Meje-

A/S Slagelse Mælkekompagni.

riet af den nuværende Direktør Nielsen, der afstod det til et Aktieselskab, som omdøbte det til A/S. Slagelse Mælkekompani, og ansatte Nielsen som administrerende Direktør. Direktør Nielsen, der paa dette specielle Omraade er en meget dygtig Forretningsmand, har ved sin store Indsigt i Mælkens Behandling, ført Kompagniet frem til en førende Stilling, saa det ikke blot gør Forretninger i Slagelse By, men ogsaa over hele Sjælland.

Fra Slagelse Palminfabrik.

Slagelse Palminfabrik er grundlagt af den nuværende Direktør for A/S. Den danske Margarinefabrik i Slagelse M. Rasmussen, i Aaret 1908, specielt som Palminfabrik, og er gennem Aarene arbejdet saaledes frem, at den nu staar som den største her i Landet i sin Branche.

Forhandlingen af Palmin er kun en gros og sker som saadan til Grosse-rere og Købmænd over hele Landet og tillige over hele Sverige, men iøvrigt afsættes der ogsaa en hel Del til Island, Norge, Polen og de baltiske Lande. Nuværende Indehaver er Fabrikant Carl Kolind.

Fabrikken beskæftiger 8 a 10 Mand.

Den kendte Bygmester *J. M. Olsens* store Virksomhed er beliggende i den smukke Slotsallé i Slagelse Bys Udkant. I smukke, stilfulde Bygninger, der vidner om Bygmesterens kunstneriske Sans og faglige Dygtighed, findes Virksomhedens forskellige Afdelinger. Set fra Slotsalléen fanges Øjet først af Bygmester Olsens smukke Villa, den bagved liggende Bygning indeholder store, lyse Kontorer og Tegnestuer. Et Stykke længere tilbage i den største af Bygningerne er et stort, nutidssvarende Maskinsnedkeri installeret. Mange og store Bygninger, Villaer og Gaarde i By og paa Land har Bygmester Olsen i Aarenes Løb

opført. Bygmester Olsen, der er en æret og anset Borger i sin By, har ved sin Dygtighed og noble Forretningsførelse, forstaaet at føre sin Forretning frem til en Førsteplads indenfor Branchen.

Det nu over 100 Aar gamle *Høyerske Bageri* er vel nok det ældste i Slagelse; det blev grundlagt 1. Maj 1821 af den nuværende Indehavers Bedstefader,

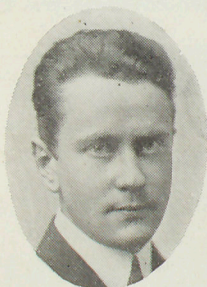

Johs. Høyers Bageri og Konditori.

Georg Joachim Jacob Heuer,, der var indvandret til Danmark fra Neu Brandenburg i Tyskland. Høyer, som han senere har fordansket Navnet til, fik ved sin Dygtighed og Flid oparbejdet sig en stor Forretning og var ved sin Død i Aaret 1873 en agtet og æret Borger i Slagelse. Forretningen overgik nu til den ældste Søn, Otto Høyer, der havde staaet i Lære hos sin Fader, og bl. a. i sin Ungdom deltaget med Hæder i Krigen 1864. Otto Høyer foretog store Forandringer: nedrev den gamle Gaard og opførte den nuværende moderne Ejendom. I 1904 trak Otto Høyer sig tilbage, og overlod Forretningen til sin Søn, Johannes Høyer, der ogsaa havde staaet i Lære hos sin Fader og aflagt Svendeproeve i København 1890. Johannes Høyer har i sin Ungdom foretaget Studierejser i Udlandet — Tyskland, Østrig og Italien. Senere kom han atter til Danmark og arbejdede flere Aar i København hos flere af vore kendteste Bagere, bl. a. hos Hofbager Olsen og C. V. Petersen, St. Kongensgade. I 1895 kom han igen til Slagelse og arbejdede hos sin Fader, indtil han selv overtog Bageriet i 1904.

Under Johannes Høyers Regime er der foretaget de store Forandringer, der forvandlede det ældgamle Bageri til et moderne 1. Kl. Bageri og Conditori. Johannes Høyer, der er en meget dygtig Fagmand, har altid med Interesse fulgt den nyere Tids Rørelser; han deltog bl. a. i Teknologisk Instituts Kursus for Bagermestre i 1910—11, og indrettede et Laboratorium til Undersøgelse af

Raastofferne. I Aarenes Løb er Bageriet blevet udvidet flere Gange og der er anskaffet Æltemaskiner og Piskemaskiner og flere andre moderne Maskiner. Endelig i 1919 blev den gamle Kælderbutik ombyttet med en fuldt moderne, lys Butik i Højde med Gaden.

Kay Trap Hillers.

F. Brøndum Hillers.

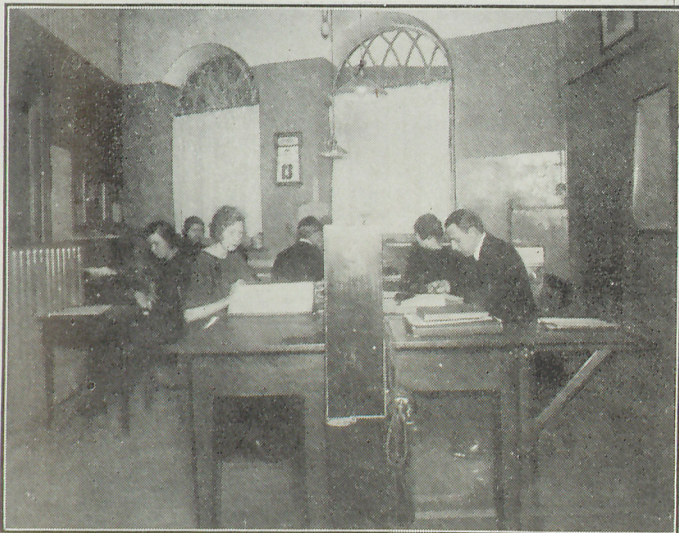
Brdr. Hillers Jern- og Staalvareforretning, Løvegade, er grundlagt i Aaret 1918 som Forretning i Jern- og Staalvarer, alle Smedeatikler, Værktøjsmaskiner, Rør, tekniske Artikler, Balataremme, Jernpakninger, Støbegods, Kakkellovne, Ingeniørforretningen omfatter Centralvarmeanlæg over hele Landet.

Komfurer, Sanitetsartikler, W. C., Skaale, Kummer og asfalterede Rør m. m.

Forretningen er den største i sin Art paa Sjælland, og beskæftiger ca. 20 Mennesker paa Kontorer og Lagre.

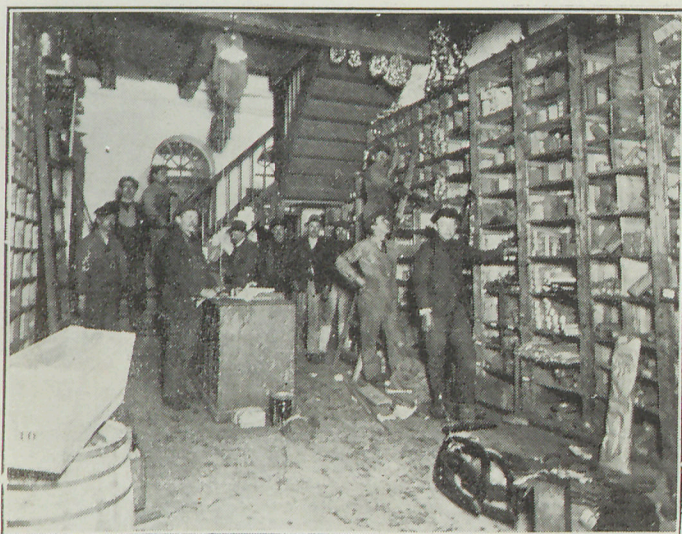

Firmaet Brødrene Hillers Forretning.

Fra Brødrene Hillers Virksomhed.

Brdr. Hillers har forstaaet i Tidens Løb at overføre deres gode Uddannelse og betydelige Erfaringer paa Virksomheden og begge, Grosserer Kay Trap Hillers og Ingeniør F. Brøndum Hillers, nyder Ry som dygtige Folk.

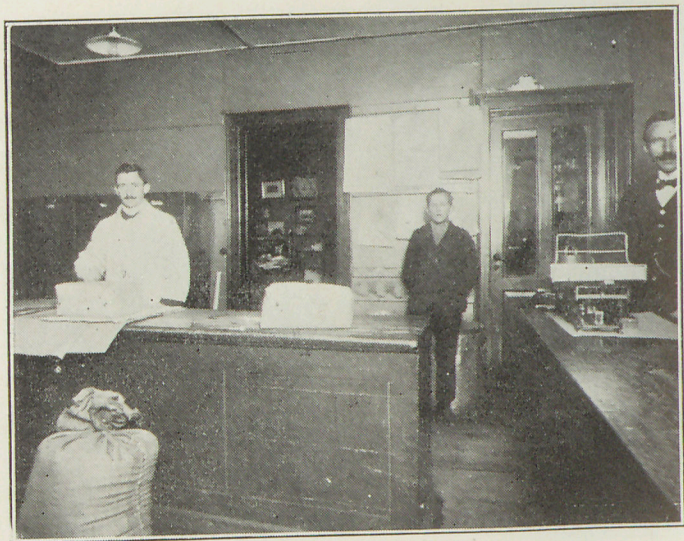

Fra Brødrene Hillers Virksomhed.

Fra Slagelse Kafferisteri.

Slagelse Kafferisteri, Chr. Poulsen, Slotsgade Slagelse.
 Slagelse Kafferisteri er grundlagt i Aaret 1899 af Chr. Poulsen og P. Axelsen. Efter 2 Aars Forløb udtraadte P. Axelsen af Firmaet, som forsattes af Chr.

Fra Slagelse Kafferisteri.

Poulsen som Eneindehaver. Virksomheden omfatter Handel med brændt Kaffe en gros, og Firmaet har Forbindelse over hele Sjælland. Chr. Poulsen har, som den dygtige Fagmand, forstaaet at drive sin Forretning betydeligt frem, saa den nu beskæftiger 6 Personer dels i Kafferisteriet og dels i Ekspeditionen.

Købmand O. E. Andersen, Bredegade 66, Slagelse, grundlagt i 1904 af Købmand H. K. Høffgaard, overgik i 1918 til Købmand O. E. Andersen, der udvidede Forretningen i 1919 og ombyggede den i Efteraaret 1922. Forretningen omfatter alt i Colonial, Material, Korn, Foderstoffer og har en særlig Afdeling for Glas, Porcelæn og Isenkram. O. E. Andersen har lært Handel hos Købmand E. F. Ypkendanz, Slagelse og faaet sin videre Uddannelse paa den jydsk Handels højskole.

Johs. Nielsen.

Bødkerfirmaet Johs. Nielsen i Slagelse blev grundlagt 10. September 1887 af Bødkermester Herman Nielsen, der drev det til sin Død 1916, hvorefter Forretningen blev omdannet til Interessentskab og ført videre af Sønnen Johs. Nielsen under Navnet H. Nielsen & Søn, indtil 1. August 1921, hvorefter Johs. Nielsen overtog den for egen Regning og nu driver den under sit eget Navn.

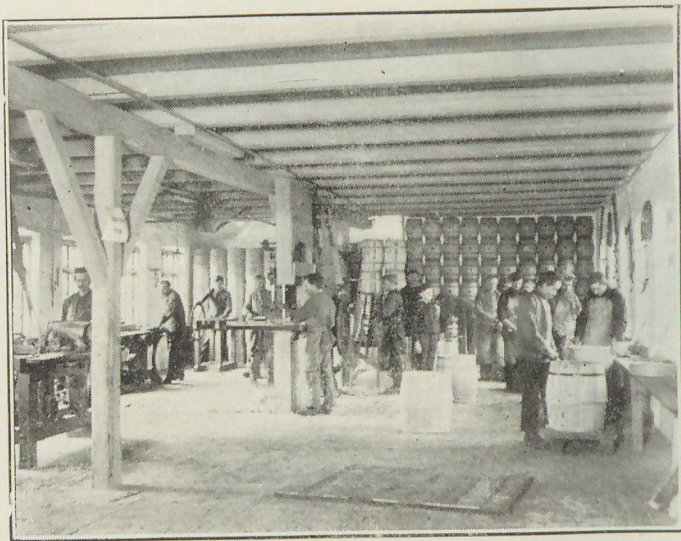
Forretningen begyndte under smaa Forhold, væsentligst med Mejeriarbejde og Bryggeriarbejde, men i Aarenes Løb blev den dreven op til en af Landets største Bødkerforretninger. I 1914 ombyggedes saaledes Værkstedet og der indlagdes alle moderne Maskiner, og i 1916 udvidedes Forretningen yderligere med en ny 2-Etages Værkstedbygning, saaledes at der nu er Plads til 35 Bødkersvende (der har været beskæftiget op til 28 Bødkersvende samtidig).

I Aaret 1900 slog Grundlæggeren ind paa Fremstilling af Margarine-Emballage, som i Aarenes Løb stadig har udviklet sig saaledes, at der nu fremstilles ca. 80,000 Smør og Margarinedritler aarlig, og Omsætningen er paa ca. 400,000 Kroner.

Forretningen er bekendt for sit 1. Klasses Arbejde, saavel til Bryggerier som Brænderier samt Mejerier, og har fremstillet Vandbeholdere, der kan rumme indtil 300 Tdr. Vand, og er tildelt 1. Klasses Diplom i Næstved 1892 og fire 1. Klasses Diplomer i København 1906.

Den ene af Fabriksbygningerne hos Firmaet Johs. Nielsen.

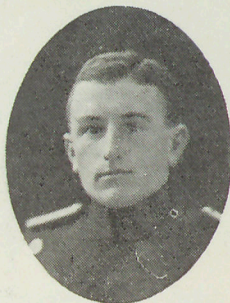
Interiør fra et af Firmaet Johs. Nielsens Værkstedes'okaler.

Fra Militærflyveren H. A. Ehlers' Virksomhed.

Fra Militærflyveren H. A. Ehlers' Virksomhed.

H. A. Ehlers.

Militærflyver og Automobilhandler H. A. Ehlers, Slagelse.

Den kendte Militærflyver H. A. Ehlers grundlagde i Slagelse den 1. Maj 1919 den nu saa kendte Automobilforretning med tilhørende store moderne Reperationsværksteder, hvor en Stab af dygtige Mekanikere udfører Arbejdet.

H. A. Ehlers forhandler særlig Overland Automobiles, Indian Motorcykler og Michelin Gummi. Forretningens Salg af Benzin, er siden Grundlæggelsen mere end tre Gange saa stor, ligesom Oliesalget ogsaa er gaaet stærkt frem.

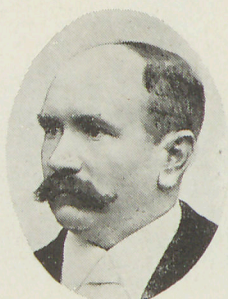
Til Forretningen hører ogsaa Slagelse Bys største og mest moderne Garageanlæg.

C. Ehlers Murer- og Entreprenørfirma, Slagelse.

Det kendte og ansete Murer- og Entreprenørfirma E. Ehlers i Slagelse er grundlagt 1892.

Som Speciale har Firmaet særlig dyrket Fabriksarbejde, Installation af Dampkedler og lignende.

Mange store og smukke Ejendomme og Villaer har Firmaet opført i Aarenes Løb. Særlig kan nævnes Konservesfabrikken »Danica«s imponerende Bygning, og den store moderne Forretningsejendom Nyhus i Slagelse. Den 19. Oktober 1922 døde Murermester C. Ehlers, og Forretningen overtoges da af Sønnen V. Ehlers, som er en brancheuddannet og dygtig Fagmand, der fører Forretningen videre i den gode, gamle Tradition.

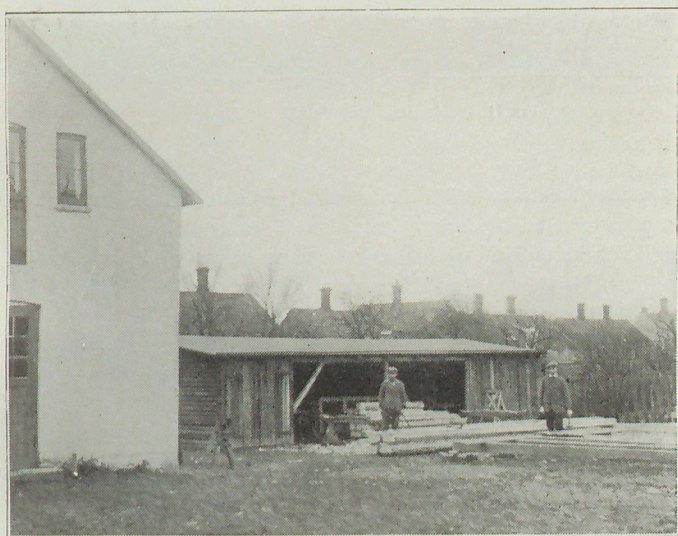
C. Ehlers.

K. R. Jørgensen.

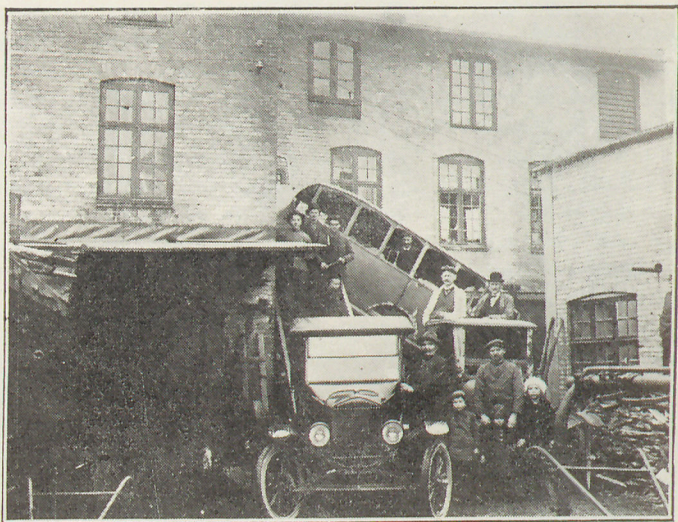
Bygmester K. R. Jørgensen startede sin Virksomhed i Aaret 1913 under meget beskedne Kaar. Ved sin Dygtighed og i Kraft af sin gode Uddannelse fik han

hurtig Virksomheden drevet frem, saa han allerede et Par Aar efter byggede et nyt, stort Værksted paa Valbyvej, og samtidig en stor moderne Ejendom med 16 Lejligheder. Sin faglige Uddannelse fik K. R. Jørgensen i Odense, og tog fra Odense tekniske Skole Bygningskonstruktørexamen. Paa Grund af sin Flid og Dygtighed fik K. R. Jørgensen tildelt et Rejsestipendium og foretog en Studierejse gennem Tyskland, Svejts og Italien med Hjemrejse over Venedig, Triest, Wien og Berlin. Trods de for Byggeindustrien saa vanskelige Kaar er det lykkedes Bygmester K. R. Jørgensen at oparbejde en solid og anset Forretning. Virksomheden har i Aarenes Løb opført mange store Bygninger, og Fabrikant K. R. Jørgensen, der for det meste har leveret Tegningerne selv, har i flere Aar været Lærer ved den tekniske Aftenskole i Slagelse.

Fra K. R. Jørgensens Virksomhed.

H. P. Hansens Vognfabrik og Træskæreri, Skovsøgade 19, er en af de gode, gamle Virksomheder, hvor Arbejdet udføres samvittighedsfuldt og reelt. I Aarenes Løb har H. P. Hansen udvidet sin Virksomhed flere Gange og faaet installeret alle moderne Maskiner med elektrisk Kraft. Ved sin faglige Dygtighed og noble Behandling af Kunderne har H. P. Hansen forstaaet at hævde sin Forretnings Renommé, saa Firmaets Navn er kendt langt ud i Slagelse Bys Opland. For Aar tilbage blev en Søn optaget i Firmaet, og de to Chefer arbejder i Forening paa at levere gode Varer og tilfredsstille deres Kunder.

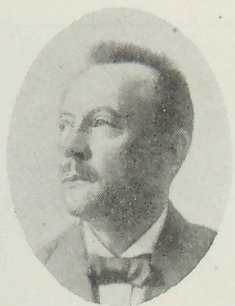

Fra H. P. Hansens Vognfabrik og Træskæreri.

Grosserer Valdemar Juul's Forretning, Løvegade 10, er grundlagt i April 1922 og omfatter alt i Broderier, Confektion, Tricotage, en gros og detail. Vald. Juul har i den korte Tid, han har været etableret, oparbejdet en betydelig Forretning. Hovedforretningen er i Løvegade 10, Slagelse, med Filial i Glostrup.

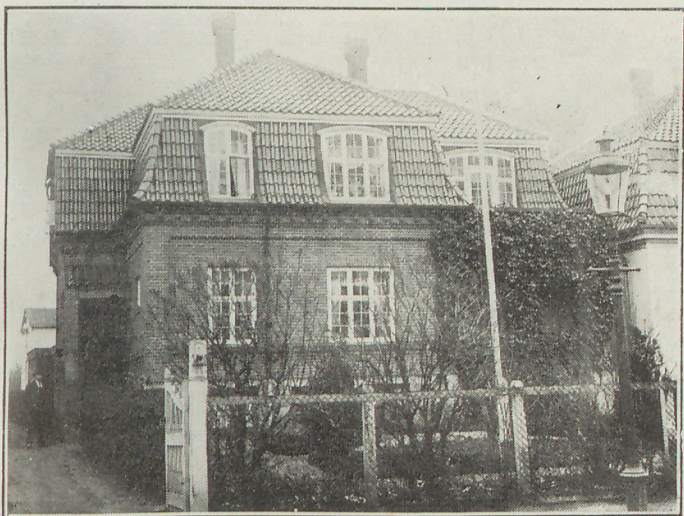

Firmaet Vald Juuls Forretning.

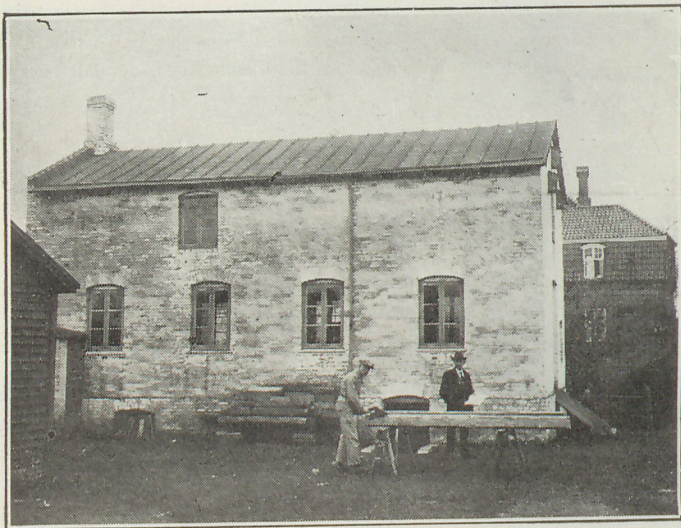

A. P. Andersen.

A. P. Andersens Bygningsforretning omfatter Bygningsarbejde, Bygninger i Entreprise, Tømrer- og Bygningssnedkerarbejde, Tegninger og Tilbud og er grundlagt af Bygmester Andersen i Aaret 1902. Efter at have udstaaet sin Læretid i Tømrerfaget besøgte Andersen Vallekilde Højskole og senere Odense Tekniske Dagskole. Bygmester Andersen rejste derefter sidst i Halvfemserne op til Norge og studerede der i nogen Tid norsk Husbygning for saa 1902 at nedsætte sig i Slagelse. Samtidig med, at Bygningsforretningen gennem Tiden er arbejdet frem som en af Byens kendte og solide Foretagender, har Bygmesteren faaet tildelt adskillige Tillidshverv, saaledes: Fra 1906—1909 Medlem af Slagelse Byraad og fra 1906—1915 Medlem af Slagelse Bygningskommission og Sundhedskommission. Endvidere fra 1908 knyttet til Slagelse Tekniske Skole. Har gentagende Gange deltaget i Lærerkursus paa Lærerhøjskolen samt Opmaalingskursus m. m. Bygmester Andersen er for Tiden Medlem af Slagelse Skyldraad.

Fra A. P. Andersens Virksomhed.

Fra A. P. Andersens Virksomhed.

Ernst F. Ypkendanz teknisk-kemiske Specialfabrik er oprindelig grundlagt i Aaret 1898 som Fabrik for Krydderiartikler, men forandredes af Fabrikant Ypkendanz i Aaret 1917 til Specialfabrik i teknisk-kemiske Artikler i Forbindelse med

Fra Ernst F. Ypkendanz' kemisk tekniske Specialfabrik.

elektrisk Krydderistødningsanlæg. I de sidste 7—8 Aar har Fabrikant Ypkendanz eksperimenteret med Specialiteter. Fabriken importerer selv alle sine Raavarer fra Østen og har Oplag i Frihavnen af disse. Virksomheden, der ialt beskæftiger ca. 30 Mennesker, er til Stadighed repræsenteret ved 2 Rejsende foruden Fabrikant Ypkendanz selv.

Fabrikant Ypkendanz har gennem Aarene arbejdet sin Fabrik saaledes frem, at den foruden at være en af vore største Specialfabriker i denne Branche tillige har faaet et landskendt Navn.

Otto Rybaks Installationsforretning.

Otto Rybaks Installationsforretning, Løvegade 11, er grundlagt i Aaret 1909, idet Rybak som Leder af H. Rasmussens Sønners elektriske Afdeling begyndte Installationerne til Slagelse kommunale Elektricitetsværk.

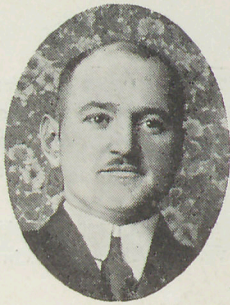
I November 1914 overtog Installatør Rybak denne Installationsafdeling og drev den videre i sit eget Navn.

I Krigsaarene udvidedes Forretningen med flere Filialer, og Omsætningen var paa sit højeste i 1919 med ca. 1 Million. Installationerne udføres saavel i Slagelse, By som paa Landet.

Installatør Rybak har udført mange større Installationer for Staten og Kommunerne, ogsaa i Sønderjylland.

Et Reparationsværksted for Elektromotorer og Dynamoer staar i Forbindelse med Installationsforretningen, ligesom der sammen med Virksomheden i nogle Aar har været drevet Automobilforretning.

Virksomheden beskæftiger i Almindelighed 15—20 Personer.

A. Rosasco.

Angelo Rosasco, Vildt- og Fiskehandel, er den ældste og største indenfor denne Branche i Slagelse. Forretningen blev grundlagt 1887 af en indvandret Italiener Giovanni Rosasco. Med Energi og Dygtighed fik han Forretningen drevet i Vejret, saa den hurtig indtog en Førsteplads i Slagelse By.

Efter Giovanni Rosascos Død fortsattes Forretningen af Enken, indtil Sønnen Angelo Rosasco overtog denne den 26. Juli 1911.

Forretningen er gentagne Gange udvidet, saa den nu fremtræder som en 1. Klasses moderne Fisk- og Vildthandel. Firmaet staar i Forbindelse med de fleste af Sjællands Herregaarde, hvorfra det faar det meste af sit Vildt.

Interior fra Angelo Rosascos Forretning.

Handelsgartner L. C. Andersen, Skovsøgade i Slagelse er vel nok den ældste indenfor sin Branche i Byen. Fra beskedne Kaar har han forstaaet at oparbejde sin Forretning, saa den nu er en af de største og mest ansete. For Aar tilbage foretog L. C. Andersen en gennemgribende Ombygning, og indrettede en flot, stor Blomsterforretning, og store moderne Drivhuse, hvor der dyrkes de mest sjældne Blomster og skønneste Palmer. L. C. Andersen, der er en anset Mand indenfor sine Standsfællers Kreds, beklæder forskellige Tillidshverv.

L. C. Andersens Handelsgartneri.

Albert Høyer, Uhrmager & Optiker, Fisketorv 5, Slagelse, grundlagt i 1870 af nuværende Indehavers Fader, Axel Høyer. Sønnen, Albert Høyer, overtog Forretningen i 1905 og driver Handel med Uhre og optiske Instrumenter. A. Høyer har det Hverv at passe og tilse flere af de offentlige Uhre i Slagelse og har egne Reparationsværksteder.

Albert Høyers Forretning.

K. V. Micheelsens Forretning.

K. V. Micheelsen grundlagde i Aaret 1908 en mindre Fabrik for Tilvirkning af Smaaartikler i Metal samt Konstruering og Udarbejdelser af Patenter i Metaller. K. V. Micheelsen, der er en dygtig og begavet Mand indenfor sit Fag, har selv gjort flere betydelige Opfindelser og Forbedringer ved Dampmaskiner og Kedler.

Som Specialitet dyrker K. V. Micheelsens Virksomhed: Kobber-Gadelygter og Kobber-Dampkedler for Bagerier.

Fra Carl Nielsens Gartneri.

Handelsgartner Carl Nielsen, Gartneri og Blomsterforretning, hører til en af de nyere i Byen, — men Carl Nielsen har ved sin faglige Dygtighed og energiske Arbejde formaaet at drive denne frem til en af Byens største og mest ansete. Den store, flotte Blomsterforretning er beliggende i Frederiksgade, hvorfra der forhandles de skønneste Blomster i alle Arter. Det store Gartneri med moderne Drivhuse og Palmehaver ligger lige i Byens Udkant paa Bjergbyvej.

Købmand Aage Erslevs Købmandsforretning, Slotsgade er en af Byens ældste Forretninger indenfor denne Branche. I de faa Aar, Aage Erslev har været Indehaver, har han formaaet at drive denne frem, saa Forretningens Anseelse er kendt langt udenfor Byens Grænser.

Aage Erslevs Købmandsforretning.

Skomagermester S. Christensen nedsatte sig som selvstændig Skomager i Landsgrav i Aaret 1888. I 1914 flyttede han til Slagelse og begyndte i Bredegade 64 Skotøjsforretning med tilhørende Reparationsværksted.

Særlig kendt er S. Christensen for sit gode, haandforarbejdede Fodtøj. I Forretningen findes alt i moderne og holdbare Faconer.

Forretningen skal i Sommeren 1923 flyttes til den store, moderne Ejendom, Sorø Amtstidende lader opføre i Bredegade.

S. Christensens Forretning.

Skotøjsfabrikken »Skandia« er grundlagt 1918 af Ejnar Pedersen under meget beskedne Former. I Tidens Løb er Virksomheden udvidet betydeligt, og alle moderne Maskiner er anskaffet. »Skandia« er nu kendt over hele Landet. Indehaveren E. Pedersen er en dygtig Fagmand, der har faaet sin Uddannelse i vore største Skotøjsfabrikker.

Fra Skotøjsfabrikken »Skandia«.

Antvorskov Højskole ligger paa et Højdedrag lidt Vest for Slotsalléen og nær ved Ruinerne af det gamle Antvorskov Johannitterkloster.

Højskolen er oprettet af Niels Eggerts der lod den bygge i 1909 i gammel Klosterstil med Motiver hentet fra Ruinerne. Bygningen opførtes under Arkitekt Mørck. Samtidig anlagdes den 4 Tdr. Land store Have, der skraaner mod Vest, og fra hvilken der er Udsigt ud over Vestsjælland; i klart Vejr til Storebælt og Fyn.

Efter Niels Eggerts Død i 1915 blev Højskolen 1916 købt af Peter Augustinus, der atter solgte den 1920 til Højskolelærer cand. theol. Frd. Nørgaard, som nu er Ejer af og Forstander for Højskolen. Antvorskov Højskole var oprindelig bygget til at kunne rumme 60 Elever, fik i 1922 en Tilbygning, tegnet og bygget af Bygmester Johs. Olsen, Slagelse, saa Skolen nu har Plads til 130 Elever.

Liselund.

Pastor Niels Dael, der nu residerer i den dejlige, gamle Gaard, »Liselund«, hører til de Navne, enhver Borger i Slagelse By — ja over det ganske Land, kender og tænker paa med Venlighed.

Den smukke, gamle Gaard er den skønneste Ramme om Niels Dael og hans Virke. Elsket og æret af sin store Menighed, leder han herfra det store Arbejde, som kun en Mand med Niels Daels Tro paa og Kærlighed til sin Gerning kan udføre. At træde ind i de venlige, lyse Stuer paa Liselund og møde Niels Daels klare Øjne og høre hans Stemme er en af de Oplevelser, man ikke glemmer.

Det gamle »Liselund«, der ligger i Nærheden af Hellig Anders Ruiner, paa Gl. Antvorskovs Marker, er en Overlevering fra den gamle Tid, men urørt af Tiden ligger den smukke Gaard og gemmer paa sine mange Minder. Mange af Danmarks store Slægter har i Tidernes Løb resideret paa »Liselund«, indtil den for Aar tilbage overgik i Pastor Niels Daels Eje.

